



ევროკავშირი  
საქართველოსთვის

ENPARD: სოფლისა და სოფლის მეურნეობის  
განვითარების ხელშეწყობა



RURAL AND  
AGRICULTURAL  
POLICY AND  
DEVELOPMENT  
INSTITUTE

# თაფლის ღირებულების ჭაჭვი

თბილისი, 2017

კვლევა მომზადდა ევროპის სამეზობლო პროგრამა სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარებისთვის (ENPARD) ფარგლებში, რომელიც დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ. არსებული კვლევა განახორციელდა „სოფლის მეურნეობის საგანმანათლებლო და კვლევითი ორგანიზაციების ინსტიტუციონალური გაძლიერების“ პროექტის ფარგლებში, სოფლისა და სოფლის მეურნეობის პოლიტიკისა განვითარების ინსტიტუტის ექსპერტის ირაკლი ჭავჭავაძის მიერ. კვლევაში გამოთქმული მოსაზრებები შესაძლოა არ გამოხატავდეს ევროკავშირის შეხედულებებს.

## სარჩევი

რეზიუმე და რეკომენდაციები	4
თაფლის წარმოება	5
საცალო ფასები თაფლზე	9
საქართველოს საერთაშორისო ვაჭრობა თაფლით	11
საერთაშორისო ფასები და მსოფლოო ვაჭრობა	13
ევროკავშირის თაფლის ბაზრის მიმოხილვა <sup>1</sup>	17
წარმოება	18
იმპორტი	18
მოხმარება	19
ევროკავშირის იურიდიულად სავალდებულო მოთხოვნები „მესამე ქვეყნებიდან“ იმპორტის მიმართ	19
ადგილობრივი წარმოება და მარკეტინგის მეთოდები	22
თაფლის წარმოების ხარჯების სტრუქტურა, მთლიანი მოგება, მარკეტინგის და სადისტრიბუციო მარჯები	25

---

<sup>1</sup> წყარო: განვითარებადი ქვეყნებიდან იმპორტის ხელშეწყობის ცენტრი

## 1. რეზიუმე და რეკომენდაციები

საქართველოში თავლის წარმოებით ძირითადად მცირე და საშუალო მეფუტკრეები არიან დაკავებული. თავლის წარმოება-რეალიზაცია პრიმიტიულ დონეზეა და ახასიათებს მასშტაბის უარყოფითი ეკონომიკური ეფექტი. პროდუქტიულობის დაბალი დონე განპირობებულია კვების არასათანადო პრაქტიკით და დაავადებების და პარაზიტების წინააღმდეგ ბრძოლის არადეკვატური ზომებით. წარმების ხარჯები მაღალია, ხოლო ფასწარმოქმნის სტრატეგია მიწოდების ჯაჭვში არაკონკურენტული. ღირებულების მატება მიწოდების ჯაჭვში ძალიან მცირეა. თავლით საერთაშორისო ვაჭრობის ღირებულება და მოცულობა მცირეა, მაგარამ სწრაფად იზრდება არალეგალური ექსპორტი. ადგილობრივ ბაზრებზე ხშირია ფალსიფიცირებული პროდუქცია. არ არსებობს ექსტენციის და კონსულტირების მომსახურება მეფუტკრეებისთვის და მცირეა სპეციალური აღჭურვილობით მოვაჭრე მალაზიების რაოდენობა. ევროკავშირის თავლის ბაზარი უდიდესია და თავლის მოხმარების მაჩვენებელი საგარეუდოდ მაღალი დარჩება. ევროკავშირის ბაზარი ასევე ბევრ შესაძლებლობას სთავაზობს განვითარებადი ქვეყნების ექსპორტიორებს. პროგნოზების მიხედვით მომავალ ხუთ წელიწადში გაიზრდება თავლის იმპორტი ევროკავშირის ბაზარზე, ევროპაში თავლის წარმოების შემცირების საკომპენსაციოდ. ახლახან ქართული თავლი შეტანილი იქნა ე.წ. „მესამე ქვეყნების ჩამონათვალში“, რაც ევროკავშირის ბაზარზე იმპორტის მზარდ მოთხოვნასთან ერთად, კარგ პერსპექტივებს ქმნის საქართველოში თავლის წარმოებისათვის. მიუხედავად ამისა, აუცილებელია ინსტიტუციონალური გაუმჯობესება ამ შესაძლებლობების სათანადოდ გამოყენებისთვის.

თავლის წარმოებაში და მარკეტინგში არსებული გამოწვევების დასაძლევად და ამ დარგის კონკურენტუნარიანობის ასამაღლებლად აუცილებელია ქვემოთ ჩამოთვლილი ღონისძიებების განხორციელება, რომელთა რიგითობა მნიშვნელობის მიხედვით შემდეგია:

- მეფუტკრეების ცოდნის ამაღლება დაავადებების და პარაზიტების, თავლოვანი მცენარეების ყვავილობის ციკლის, საკვების დამუშავების მოთხოვნების შესახებ, ასევე მათი ბიზნესის და ფინანსური უნარების გაუმჯობესება;
- სათანადო პოლიტიკის განხორციელება, რომელიც საშუალებას მსცემს ამ დარგს მიაღწიოს მასშტაბის ეკონომიას წარმოებასა და მარკეტინგში;
- საქართველოში არსებული ლაბორატორიების და სურსათის უვნებლობის მომსახურების საიმედოობის და ეფექტურობის გაძლიერება;
- კერძო სექტორის დახმარება საერთაშორისო ბაზრებზე ქართული თავლის პოპულარიზაციაში სახელმწიფო და კერძო სექტორების პარტნიორობის საშუალებით.

## 2. თაფლის წარმოება

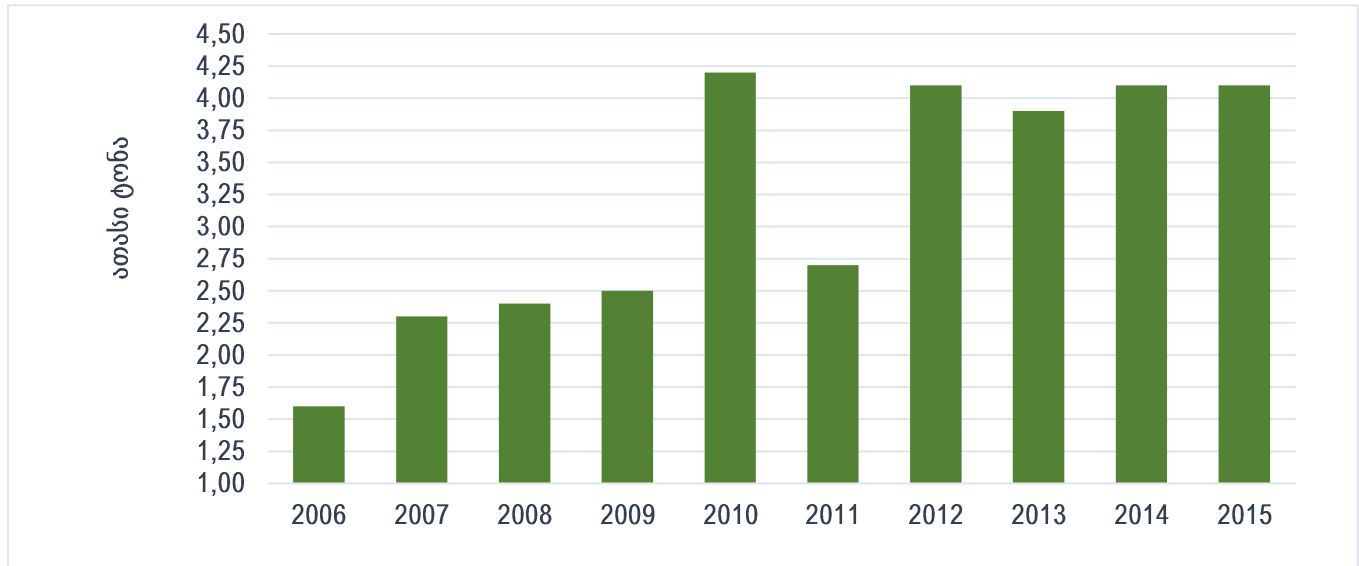
2006-2015 წლებში თაფლის წარმოება საქართველოში გაიზარდა 11%-ით და 4.1 ათასი ტონა შეადგინა (დიაგრამა 1; ცხრილი 1).

ცხრილი 1. თაფლის წარმოება საქართველოში

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ათასი ტონა	1.6	2.3	2.4	2.5	4.2	2.7	4.1	3.9	4.1	4.1

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით

დიაგრამა 1. თაფლის წარმოება საქართველოში

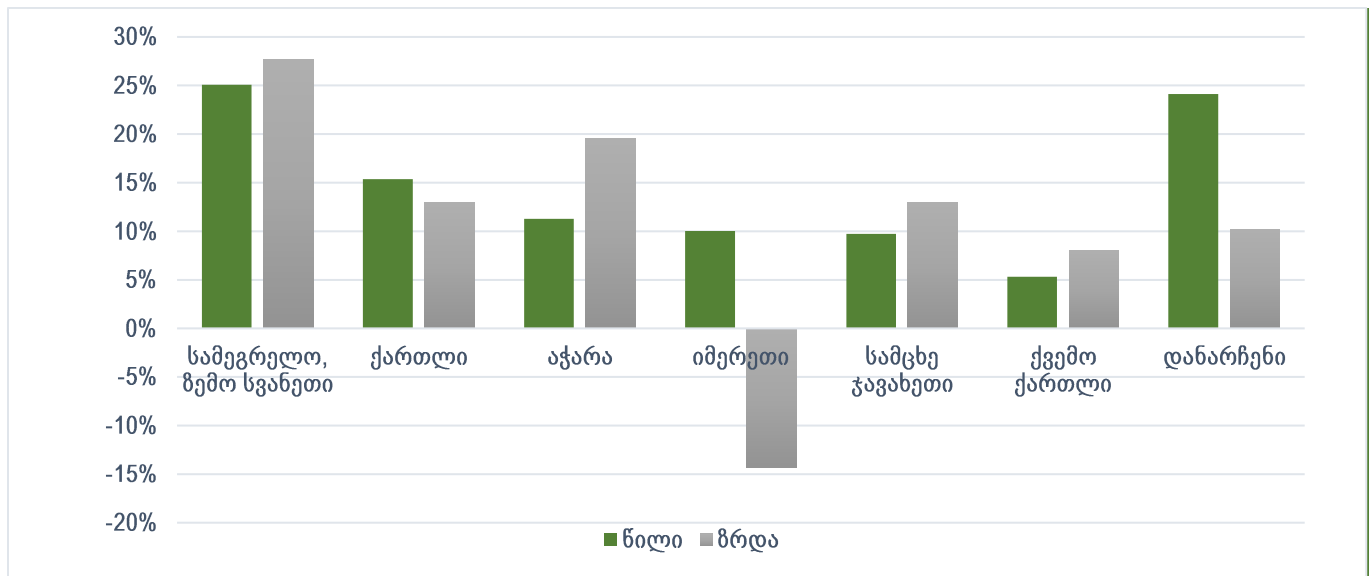


წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

თაფლის წარმოების ძირითადი რეგიონების წილი ქვეყანაში წარმოებული თაფლის მთლიან მოცულობაში იყო 76%. საქართველოში თაფლის წარმოების თვალსაზრისით პირველ ადგილზეა სამეგრელო-ზემო სვანეთი, სადაც თაფლის მთლიანი მოცულობის დაახლოებით მეოთხედი იწარმოება. დანარჩენი 51% იწარმოება კახეთში (15%), აჭარაში (11%), იმერეთში (10%), სამცხე-ჯავახეთში (10%) და ქვემო ქართლში (5%).

თაფლის წარმოების ყველაზე მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში (28%), შემდეგ კლების მიხედვით მოდის აჭარა (20%), სამცხე-ჯავახეთი და კახეთი (თითოეული 13%), ქვემო ქართლი (8%) და დანარჩენი რეგიონები (10%). გამონაკლისს წარმოადგენს იმერეთი, სადაც დაფიქსირდა თაფლის წარმოების ნეგატიური ზრდა (-14%) (დიაგრამა 2; ცხრილი 2).

**დიაგრამა 2. თაფლის წარმოების წილი და ზრდა რეგიონების მიხედვით**



წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით

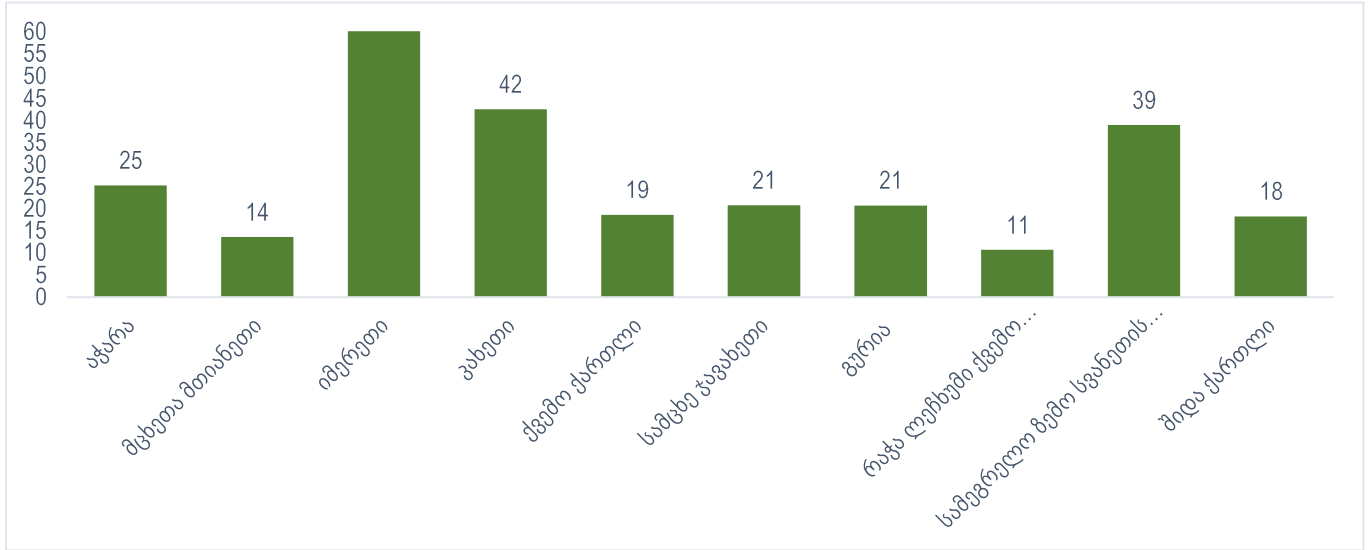
**ცხრილი 2. თაფლის წარმოება რეგიონებში, ათასი ტონა**

რეგიონები	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
სამეგრელო	0.1	0.4	0.3	0.5	1.1	1.1	1.2	1.3	1.1	0.9
კახეთი	0.3	0.3	0.4	0.1	0.5	0.4	0.5	0.6	0.9	0.9
აჭარა	0.1	0.1	0.2	0.4	0.5	0.2	0.6	0.6	0.4	0.5
იმერეთი	0.4	0.5	0.4	0.8	0.3	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1
სამცხე-ჯავახეთი	0.1	0.3	0.3	0.4	0.5	0.2	0.3	0.2	0.5	0.3
ქვემო ქართლი	0.1	0.2	0.1		0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2
დანარჩენი	0.5	0.5	0.7	0.3	1.1	0.3	1.1	1.1	0.9	1.2

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

2016 წლის ივლისის მდგომარეობით, საქართველოში აღრიცხულია 269.5 ათასი ფუტკრის ოჯახი. მათი 53% კონცენტრირებულია სამ რეგიონში: იმერეთში (22%), კახეთში (16%) და სამეგრელო-ზემო სვანეთში (14%) (დიაგრამა 3).

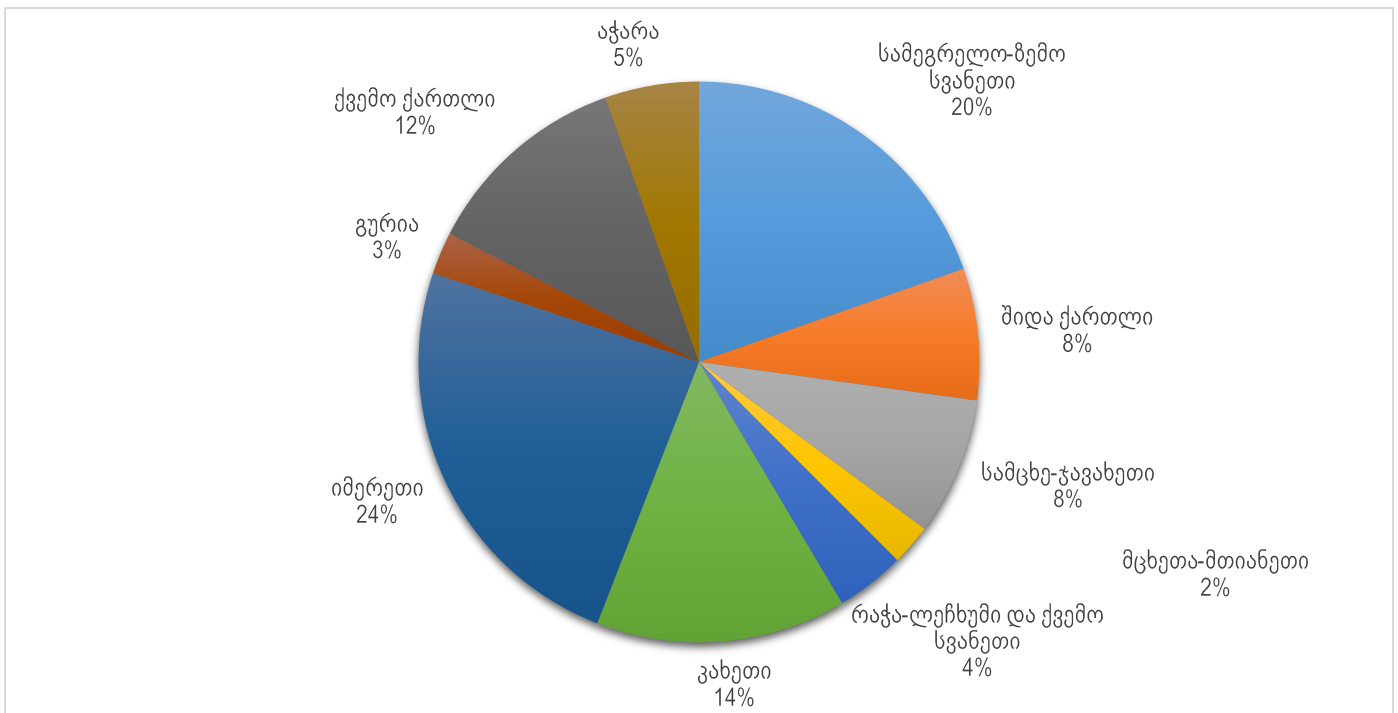
დიაგრამა 3: ფუტკრის ოჯახების რაოდენობა რეგიონების მიხედვით



წყარო: საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრი

ქვეყანაში დაახლოებით 3,688 მეფუტკრეს ჰყავს ფუტკრის მინიმუმ 10 ოჯახი. მეფუტკრეების დაახლოებით 58% სამ რეგიონშია: იმერეთში (24%), სამეგრელო-ზემო სვანეთში (20%) და კახეთში (14%) (დიაგრამა 4).

დიაგრამა 4. მეფუტკრეები მინ. 10 სკით, რეგიონების მიხედვით



წყარო: საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრის მონაცემებზე დაყრდნობით

## მეფუტკრეობის კოოპერატივები

ბოლო ორი წლის განმავლობაში საქართველოს მთავრობამ ტექნიკური და ფინანსური დახმარება გაუწია მეფუტკრეობის კოოპერატივების დაფუძნებას და განვითარებას. ამ დახმარების ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანია თაფლის წარმოების და მარკეტინგის მასშტაბის ეკონომიის უზრუნველყოფა მცირე მწარმებლებისთვის. სახელმწიფო დახმარების მიზანია მეფუტკრეობის მწარმოებლობის ზრდა და მოიცავდა (თანამონაწილეობის საფუძველზე) რეგისტრირებული პირველი დონის კოოპერატივებისთვის სკების გადაცემას და მეორე რიგის კოოპერატივებისთვის თაფლის საწურების (ციბრუტების) გადაცემას. ამასთან ერთად, პირველი და მეორე დონის კოოპერატივებისთვის გათვალისწინებულია სხვა დახმარების განწევაც.

2014 წლიდან მოყოლებული ქვეყანაში სულ დაფუძნდა და რეგისტრირებული იქნა 174 მეფუტკრეობის კოოპერატივი. ამ კოოპერატივების ყველაზე დიდი რაოდენობა აჭარაშია (რეგისტრირებული კოოპერატივების მთლიანი რაოდენობის 18%) და ყველაზე მცირე - თბილისში. მეფუტკრეობის კოოპერატივების წევრთა რაოდენობა 3-9 წევრს შეადგენს. სკების საშუალო რაოდენობა ერთ კოოპერატივზე და კოოპერატივის ერთ წევრზე ყველაზე მაღალია სამგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში (243/26) და ყველაზე დაბალი - მცხეთა-მთიანეთის რეგიონში (34/7). ფუტკრის ოჯახის პროდუქტიულობა ყველაზე მაღალია კახეთში (32კგ/ოჯახზე) და ყველაზე დაბალი - მცხეთა-მთიანეთში (13კგ/ოჯახზე) (ცხრილი 3; დიაგრამა 5).

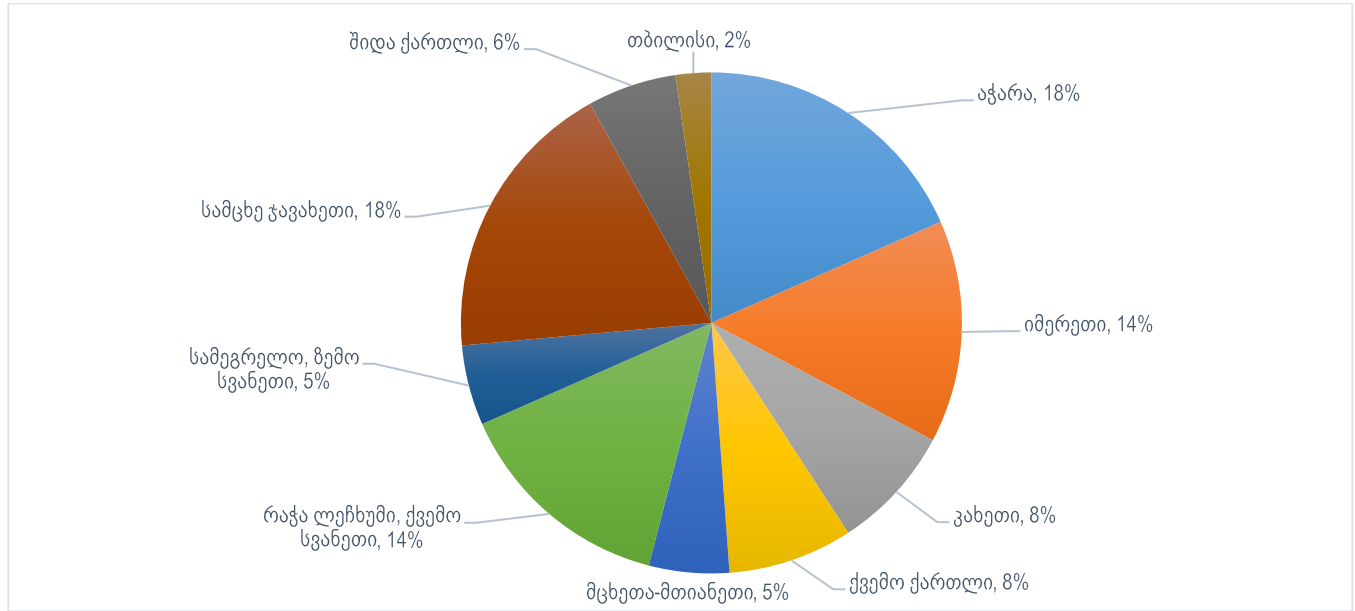
### ცხრილი 3: მეფუტკრეობის კოოპერატივები რეგიონების მიხედვით

რეგიონი	კოოპერატივების რაოდენობა	საშუალო ზომა	სკების რაოდენობა/ კოოპერატივი	სკების რაოდენობა/ კოოპერატივის წევრი	კგ/წევრი
აჭარა	32	5	89	18	15
იმერეთი	25	9	123	13	22
კახეთი	14	6	118	19	32
ქვემო ქართლი	14	8	50	9	15
მცხეთა-მთიანეთი	9	5	34	7	13
რაჭა ლეჩხუმი, ქვემო სვანეთი	25	3	54	14	27
სამეგრელო, ზემო სვანეთი	9	7	243	26	23
სამცხე ჯავახეთი	32	4	37	8	20
შიდა ქართლი	10	7	43	6	19
თბილისი	4	6	149	20	17

წყარო: სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების სააგენტოს მონაცემებზე დაყრდნობით



**დიაგრამა 5: მეფუტკრეობის კოოპერატივები რეგიონების მიხედვით**



წყარო: სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების სააგენტოს მონაცემებზე დაყრდნობით

ზოგადად, მეფუტკრეობის კოოპერატივებში წარმოება და მარკეტინგი ინდივიდუალური მეფუტკრეების წარმოება-მარკეტინგის მსგავსია და თუ არ გაიზარდა კოოპერატივებში წევრთა რაოდენობა, არ არის მოსალოდნელი მასშტაბის ეკონომიის გაუმჯობესება.

**თაფლის გადამამუშავებელი საწარმოები**

საქართველოში ფუნქციონირებს 17 თაფლის გადამამუშავებელის საწარმო. 7 მათგანი თბილისშია დაფუძნებული, 4 კახეთში, 1 გურიაში, 4 იმერეთში და 1 ქვემო ქართლში.

**ექსპორტიორი და იმპორტიორი კომპანიები**

ქვეყანაში ფუნქციონირებს თაფლის ექსპორტიორი რვა კომპანია. ექვსი მათგანი თბილისში მდებარეობს და ორი სამეგრელოს და კახეთის რეგიონებში. თაფლის იმპორტიორი კომპანიები (11 კომპანია) მეტია, ვიდრე ექსპორტიორი. ცხრა თაფლის იმპორტიორი კომპანია თბილისში მდებარეობს, ხოლო დანარჩენი ორი - შიდა ქართლში და იმერეთში.

**ლაბორატორიები**

თერთმეტი აკრედიტებული სახელმწიფო და კერძო ლაბორატორიიდან შვიდი თბილისში მდებარეობს, ორი - ბათუმში, ერთი - ფოთში და ერთი - ქუთაისში. გავრცელებული ინფორმაციით, აკრედიტაციის მიუხედავად, ლაბორატორიების მომსახურებას არა აქვს საერთაშორისო აღიარება და სარწმუნოება.

**3. საცალო ფასები თაფლზე**

2010-2016 წლებში საშუალო წლიური საცალო ფასების ზრდამ საქართველოში 5% შეადგინა. საშუალო ფასის ზრდასთან ერთად, წლიური მინიმალური და მაქსიმალური ფასები ასევე გაიზარდა შესაბამისად 3%-ით და 5%-ით. მართალია საანალიზო პერიოდში თაფლის ფასებს არ ახასიათებდა მნიშვნელოვანი ცვალებადობა, ცვალებადობის ინდიკატორების კოეფიციენტი ასევე გვიჩვენებს ზრდის ტენდენციას (ცხრილები 4 და 5; დიაგრამა 6).

**ცხრილი 4. თაფლის წლიური საცალო ფასები (ლ/კგ)**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Growth
საშუალო	12.3	13.0	14.2	14.6	15.3	15.9	16.7	5%
ვარიაციის კოეფ. მინ.	11.9	12.6	13.5	14.4	15.1	15.3	14.3	3%
მაქს.	12.8	13.3	14.6	14.9	15.4	17.1	17.0	5%

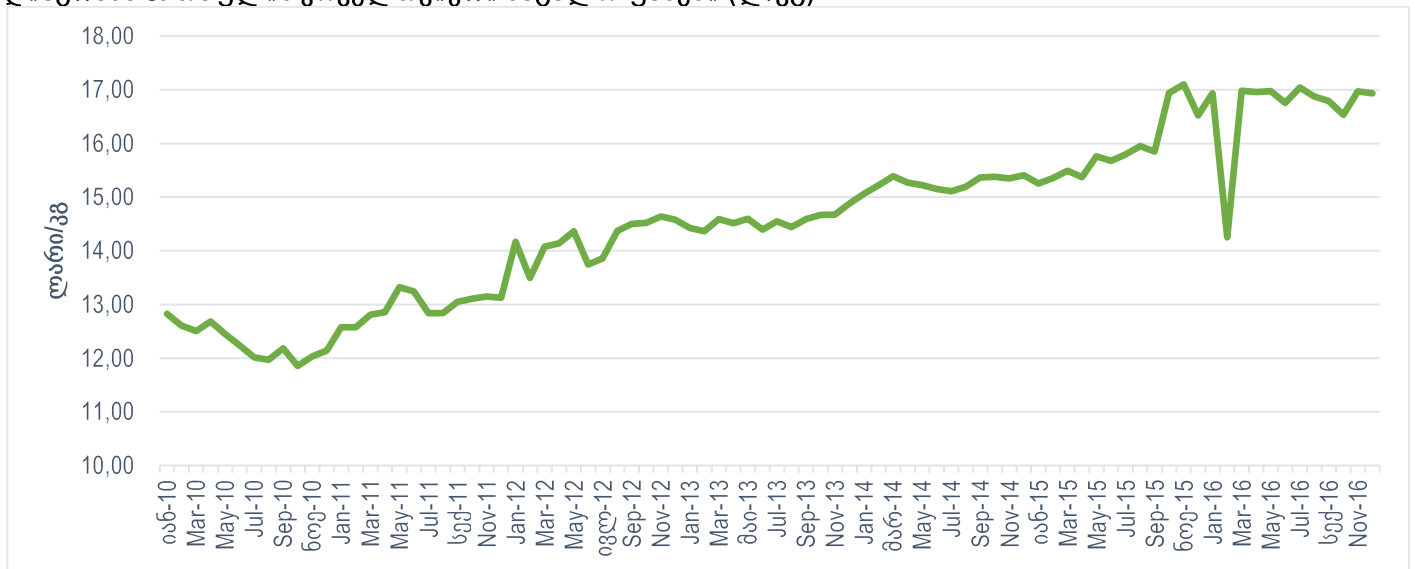
წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით

**ცხრილი 5. თაფლის ყოველთვიური საცალო ფასები (ლ/კგ)**

	იან	თებ	მარტ	აპრ	მაი	ივნ	ივლ	აგვ	სექ	ოქტ	ნოვ	დეკ
2010	12.83	12.60	12.50	2.68	2.45	12.24	12.02	11.97	12.18	11.85	12.03	12.14
2011	12.57	2.57	12.81	12.85	13.32	13.24	12.84	12.84	13.05	13.11	13.15	13.13
2012	14.16	13.50	14.08	14.13	14.36	13.74	13.86	14.37	14.50	14.52	14.64	14.58
2013	14.42	14.37	14.59	14.51	14.59	14.40	14.55	14.44	14.59	14.67	14.68	14.88
2014	15.06	15.22	15.39	15.27	15.22	15.15	15.11	15.19	15.36	15.38	15.35	15.41
2015	15.25	15.35	15.49	15.37	15.76	15.67	15.80	15.95	15.85	16.94	17.10	16.52
2016	16.93	14.25	16.98	16.96	16.98	16.76	17.04	16.87	16.79	16.53	16.97	16.93

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

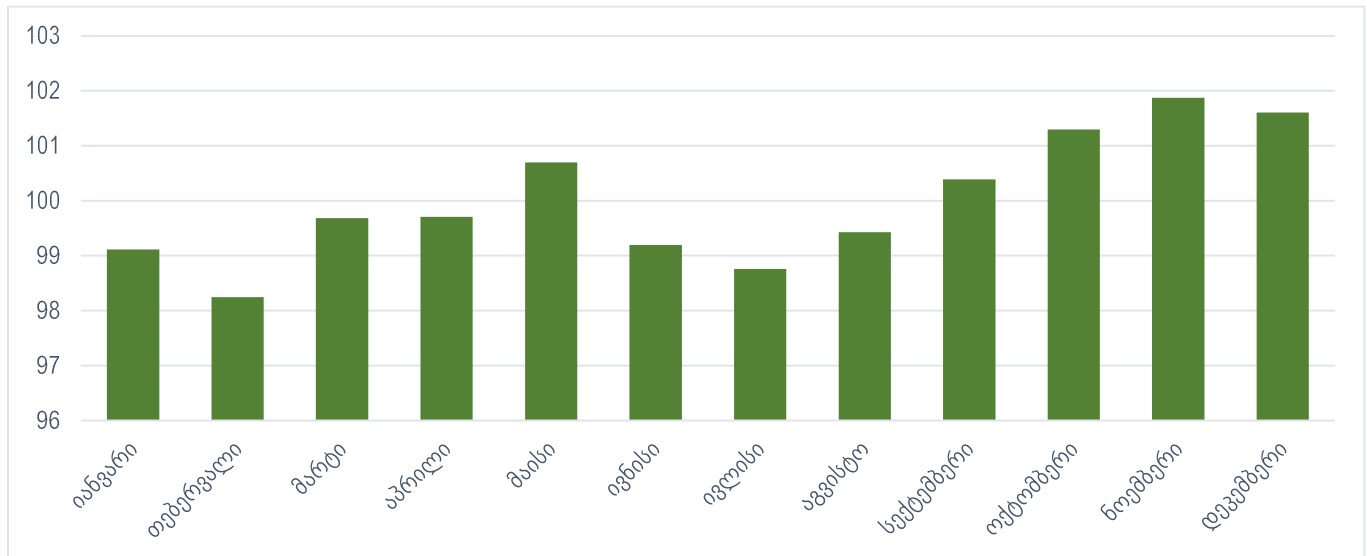
**დიაგრამა 6. თაფლის ყოველთვიური საცალო ფასები (ლ/კგ)**



წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

თაფლის საცალო ფასებს არ ახასიათებს შესამჩნევი სეზონურობა. პიკის პერიოდი დგება მაისში და ნოემბერში, ხოლო ფასების ყველაზე დაბალი დონე აღინიშნება თებერვალში და ივლისში. ზოგადად, აგვისტოდან წლის ბოლომდე ფასები მატულობს, ხოლო იანვარ-ივლისის პერიოდში აღინიშნება ფასების ცვალებადობა (დიაგრამა 7).

## დიაგრამა 7. თაფლის საცალო ფასების სემონურობა



წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით

### 4. საქართველოს საერთაშორისო ვაჭრობა თაფლით

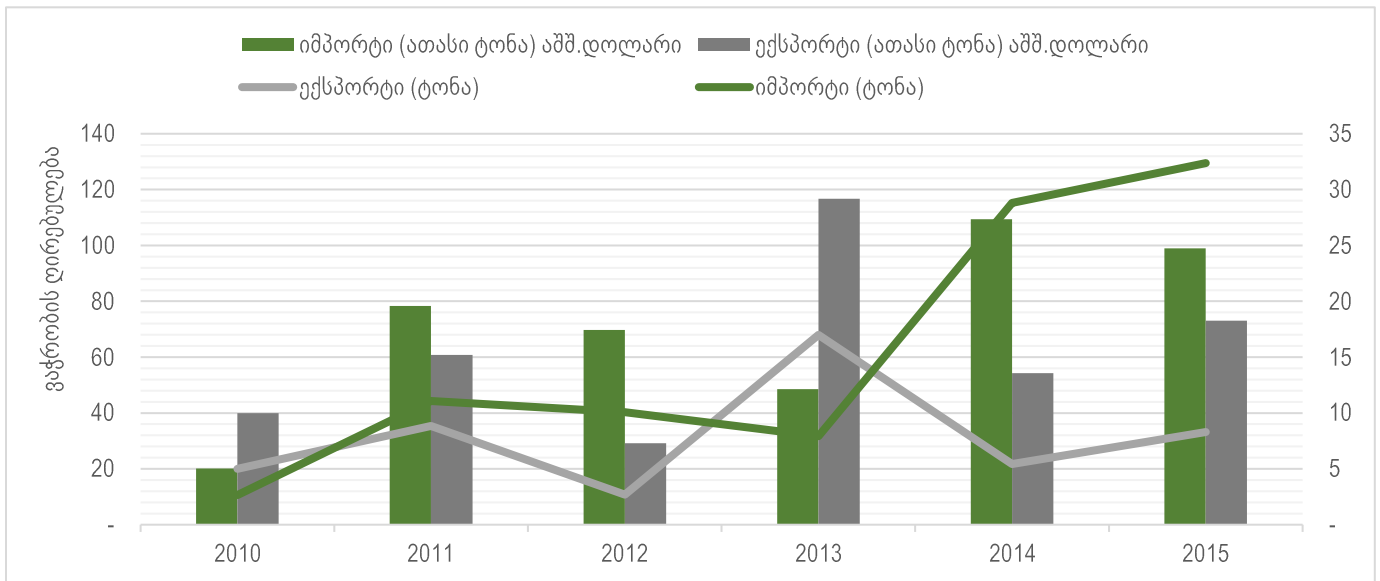
2010-2015 წლებში საქართველოში თაფლით ვაჭრობის ღირებულება და მოცულობა მცირე იყო. 2010-2013 წლებში საქართველო იყო თაფლის ნეტო იმპორტიორი, როგორც ღირებულების, ასევე მოცულობის თვალსაზრისით (ცხრილი 6; დიაგრამა 8).

#### ცხრილი 6. საქართველოს ტაფლით ვაჭრობის სტატისტიკა

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
იმპორტი, ათასი აშშ დოლარი	20.09	78.38	69.72	48.48	109.39	98.96
ექსპორტი, ათასი აშშ დოლარი	40.00	60.82	29.16	116.68	54.25	73.09
ექსპორტი, ტონა	5.00	8.83	2.69	16.99	5.43	8.29
იმპორტი, ტონა	2.65	11.09	10.08	7.93	28.81	32.37

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

## დიაგრამა 8. საქართველოს თავლით ვაჭრობის სტატისტიკა



წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით

2010-2015 წლებში თავლის ექსპორტი (ღირებულება და მოცულობა) გაიზარდა. ღირებულების ზრდა აჭარბებდა მოცულობის ზრდას: ექსპორტის ღირებულება გაიზარდა 13%-ით, ხოლო მოცულობა - 11 %-ით. ამ პერიოდში ექსპორტირებული თავლის უდიდესი წილი (როგორც ღირებულების, ასევე მოცულობის თვალსაზრისით) გატანილი იქნა საუდის არაბეთში. ექსპორტის ზრდის მიზეზად განიხილება ჩინეთის ბაზარზე, ასევე 10 ძირითადი საექსპორტო ბაზრის გარდა სხვა ბაზრებზე თავლის ექსპორტის ზრდა (ცხრილი 7).

### ცხრილი 7. საქართველოს საექსპორტო ბაზრები

საექსპორტო ბაზარი	საექსპორტო ღირებულება		ექსპორტის მოცულობა	
	წილი	ზრდა	წილი	ზრდა
მთლიანი ექსპორტი		13%		11%
საუდის არაბეთი	37%	-19%	28%	-26%
ლიბია	17%	-100%	27%	-100%
ესტონეთი	16%	-100%	19%	-100%
ამერბაიჯანი	8%	-100%	6%	-100%
ერაყი	6%	-11%	4%	-14%
ჩინეთი	6%	55%	7%	62%
ჰონკონგი	4%	24%	3%	1%
დანარჩენი მსოფლიო	7%	100%	6%	100%

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით

გავრცელებული ინფორმაციით, არალეგალური ექსპორტი ამერბაიჯანში (ამ ბოლო დრომდე) და თურქეთში მნიშვნელოვნად უფრო მაღალია, ვიდრე რეგისტრირებული ექსპორტი. ამ ბაზრებზე ყველაზე მაღალი მოთხოვნაა წაბლის თავლზე.

ექსპორტთან შედარებით უფრო მეტად თავლის იმპორტი გაიზარდა. თავლის იმპორტის ღირებულების ზრდამ შეადგინა 38%, ხოლო მოცულობის ზრდამ - 65%. როგორც ღირებულების, ასევე მოცულობის თვალსაზრისით თავლის ძირითადი იმპორტიორი ქვეყანა არის უკრაინა. ყველაზე მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა საფრანგეთიდან, უკრაინიდან და რუსეთიდან თავლის იმპორტში (ცხრილი 8).

**ცხრილი 8. საქართველოში თაფლის იმპორტიორი ქვეყნები**

იმპორტიორი ქვეყანა	იმპორტის ღირებულება		იმპორტის მოცულობა	
	წილი	ზრდა	წილი	ზრდა
მთლიანი იმპორტი		38%		65%
უკრაინა	35%	105%	60%	113%
გერმანია	30%	-8%	18%	-6%
ესტონეთი	13%	-100%	9%	-100%
რუსეთი	6%	49%	1%	52%
საფრანგეთი	3%	101%	2%	163%
იტალია	4%	10%	2%	5%
ავსტრია	4%	-100%	3%	-100%
დანარჩენი მსოფლიო	5%	27%	4%	38%

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით

**5. საერთაშორისო ფასები და მსოფლოო ვაჭრობა**

საერთაშორისო წლიური საშუალო CIF (ღირებულება, დაზღვევა და ფრახტი) ფასებში კლების ტენდენცია აღინიშნება. გამონაკლისს წარმოადგენს ავსტრალიური ექსტრა ღია/ღია ქარვისფერი თაფლის ფასი. არგენტინული, მექსიკური და ჩინური თაფლის ფასებმა შესაბამისად 6%, 3% და 3%-ით დაიწია. ამავე პერიოდში ფასების ცვალებადობა გაიზარდა 25%, 14% და 32%-ით, შესაბამისად. ავსტრალიური თაფლის ფასი 4%-ით გაიზარდა და ის უფრო სტაბილურია, ვიდრე არგენტინული, ჩინური და მექსიკური თაფლის ფასები. მთლიანობაში 2015-2016 წლებში ფასების დონე უფრო დაბალია, ვიდრე 2012-2014 წლებში (ცხრილი 9 და 10; დიაგრამა 9).

**ცხრილი 9. საერთაშორისო წლიური საშუალო CIF ფასები (\$/კგ)**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	ზრდა
<b>არგენტინული 34მმ</b>								
საშუალო	3.4	3.4	3.2	3.8	4.3	3.9	2.4	-6%
ვარიაციის კოეფ.	0.02	0.02	0.02	0.04	0.03	0.13	0.09	25%
მინ.	3.3	3.2	3.2	3.5	4.1	3.1	2.2	-7%
მაქს.	3.6	3.4	3.4	4.1	4.5	4.4	2.9	-4%
<b>ავსტრალიური ექსტრა ღია/ღია ქარვისფერი</b>								
საშუალო	3.5	3.8	3.8	3.9	4.9	4.9	4.5	4%
ვარიაციის კოეფ.	0.04	0.01	0.00	0.02	0.09	0.06	0.06	6%
მინ.	3.3	3.7	3.8	3.8	4.1	4.6	4.2	5%
მაქს.	3.7	3.8	3.8	4.1	5.4	5.3	5.2	6%
<b>ჩინური ექსტრა ღია ქარვისფერი</b>								
საშუალო	2.3	2.3	2.2	2.1	2.1	1.9	1.9	-3%
ვარიაციის კოეფ.	0.03	0.01	0.03	0.01	0.01	0.02	0.06	14%
მინ.	2.2	2.3	2.1	2.1	2.0	1.9	1.7	-4%
მაქს.	2.3	2.3	2.3	2.1	2.1	2.0	2.0	-3%
<b>მექსიკური იუკატანის თაფლი</b>								
საშუალო	3.5	3.6	3.4	3.5	3.9	3.8	2.9	-3%
ვარიაციის კოეფ.	0.02	0.02	0.02	0.04	0.03	0.07	0.10	32%
მინ.	3.4	3.5	3.3	3.3	3.7	3.3	2.5	-5%
მაქს.	3.6	3.6	3.4	3.6	4.0	4.1	3.2	-2%

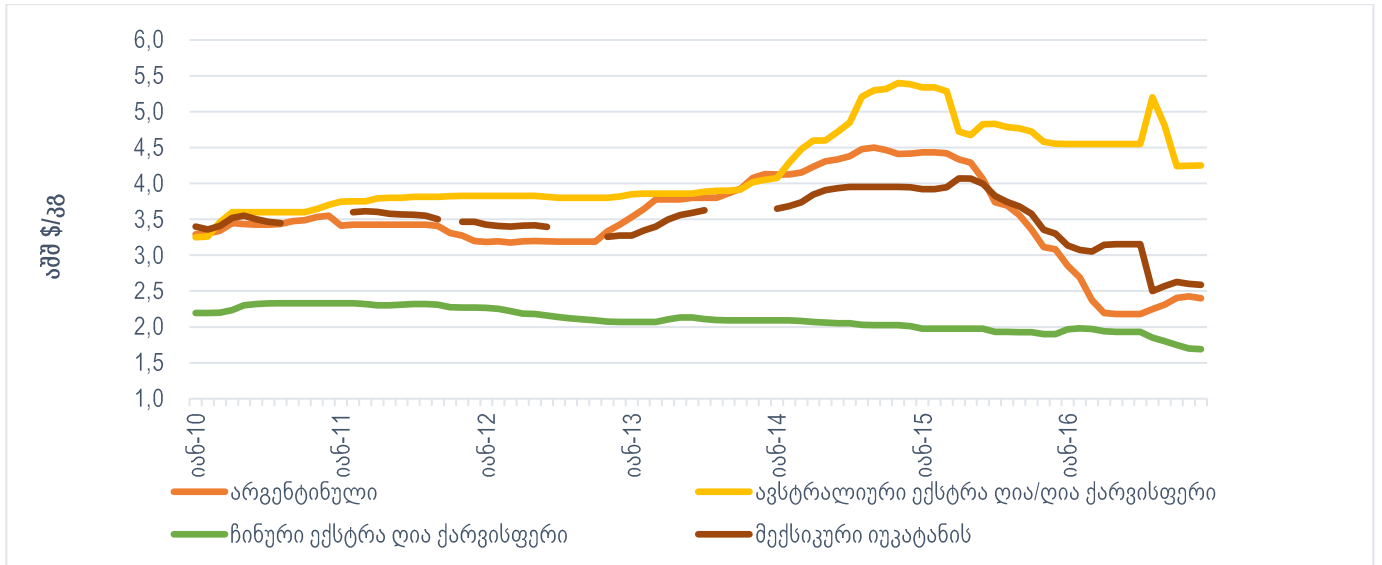
წყარო: აგრანეტის მონაცემებზე დაყრდნობით

**ცხრილი 10. საერთაშორისო ყოველთვიური საშუალო CIF ფასები (აშშ დოლარი/ტონა)**

	იან	თებ	მარტ	აპრ	მაი	ივნ	ივლ	აგვ	სექ	ოქტ	ნოვ	დეკ
<b>არგენტინული 34მმ</b>												
2010	3,290	3,306	3,341	3,450	3,433	3,425	3,425	3,436	3,475	3,489	3,531	3,550
2011	3,413	3,425	3,425	3,425	3,425	3,425	3,425	3,425	3,408	3,308	3,273	3,200
2012	3,186	3,193	3,175	3,192	3,200	3,196	3,190	3,190	3,190	3,190	3,333	3,425
2013	3,531	3,644	3,780	3,780	3,780	3,799	3,800	3,800	3,862	3,925	4,075	4,131
2014	4,125	4,125	4,154	4,235	4,308	4,334	4,378	4,480	4,500	4,466	4,412	4,416
2015	4,435	4,435	4,420	4,337	4,290	4,065	3,740	3,693	3,560	3,360	3,111	3,080
2016	2,855	2,689	2,374	2,194	2,180	2,180	2,180	2,250	2,308	2,405	2,428	2,400
<b>ავსტრალიური ექსტრა ღია/ღია ქარვისფერი</b>												
2010	3,250	3,260	3,461	3,600	3,600	3,600	3,600	3,600	3,600	3,600	3,645	3,700
2011	3,748	3,750	3,750	3,790	3,800	3,801	3,815	3,815	3,815	3,824	3,825	3,825
2012	3,825	3,825	3,825	3,825	3,825	3,814	3,800	3,800	3,800	3,800	3,800	3,816
2013	3,848	3,860	3,860	3,860	3,860	3,860	3,886	3,900	3,900	3,915	4,017	4,050
2014	4,077	4,290	4,476	4,600	4,600	4,719	4,850	5,210	5,300	5,317	5,400	5,386
2015	5,340	5,340	5,286	4,722	4,675	4,825	4,833	4,785	4,769	4,725	4,580	4,555
2016	4,550	4,550	4,550	4,550	4,550	4,550	4,550	5,200	4,810	4,240	4,248	4,250
<b>ჩინური ექსტრა ღია ქარვისფერი</b>												
2010	2,195	2,195	2,200	2,236	2,300	2,318	2,327	2,330	2,330	2,330	2,330	2,330
2011	2,330	2,330	2,321	2,300	2,300	2,311	2,320	2,320	2,311	2,272	2,270	2,270
2012	2,265	2,251	2,219	2,187	2,180	2,159	2,135	2,118	2,107	2,090	2,074	2,070
2013	2,070	2,070	2,070	2,105	2,130	2,130	2,110	2,096	2,090	2,090	2,090	2,090
2014	2,090	2,090	2,082	2,070	2,062	2,050	2,050	2,030	2,025	2,025	2,025	2,013
2015	1,975	1,975	1,975	1,975	1,975	1,974	1,930	1,930	1,926	1,925	1,899	1,902
2016	1,969	1,980	1,973	1,939	1,930	1,930	1,930	1,850	1,802	1,750	1,699	1,690
<b>მექსიკური იუკატანის თაფლი</b>												
2010	3,400	3,358	3,409	3,518	3,550	3,502	3,468	3,450				
2011		3,600	3,614	3,603	3,577	3,570	3,565	3,551	3,500		3,465	3,465
2012	3,428	3,407	3,400	3,413	3,418	3,395					3,254	3,274
2013	3,275	3,344	3,400	3,498	3,561	3,591	3,626					
2014	3,650	3,685	3,738	3,843	3,908	3,934	3,950	3,950	3,950	3,950	3,950	3,948
2015	3,920	3,920	3,950	4,070	4,067	3,998	3,825	3,742	3,679	3,577	3,353	3,300
2016	3,135	3,072	3,051	3,146	3,155	3,155	3,155	2,500	2,568	2,626	2,602	2,585

წყარო: აგრანეთი

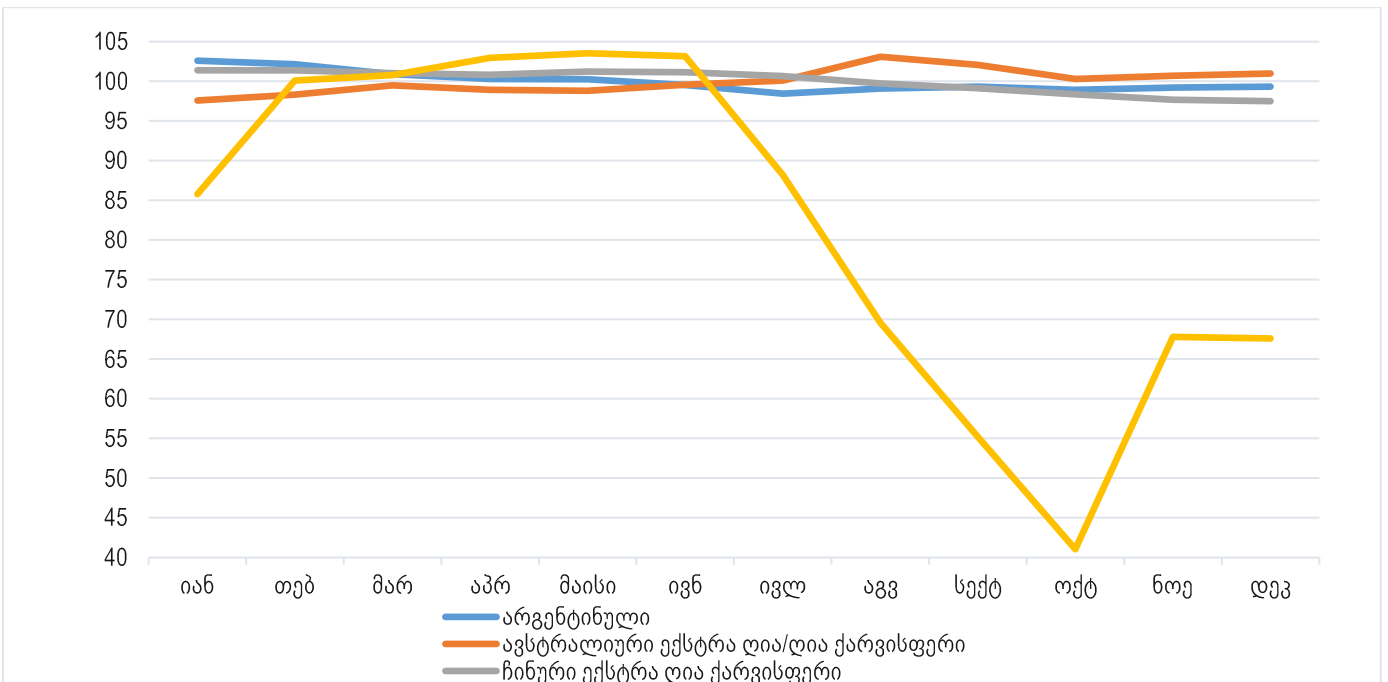
დიაგრამა 9. საერთაშორისო CIF ფასების ტენდენციები



წყარო: აგრანეტის მონაცემებზე დაყრდნობით

სხვა ქვეყნებთან შედარებით, მექსიკური თაფლის ფასს უფრო მეტად ახასიათებს სეზონურობა. მექსიკური თაფლის ფასი უფრო დაბალია აგვისტო-დეკემბრის პერიოდში, იანვარ-ივლისის პერიოდთან შედარებით. ავსტრალიური თაფლის ფასი პიკს აღწევს სექტემბერში, ხოლო ჩინური და არგენტინული თაფლის ფასები უფრო მაღალია იანვარ-თებერვალში, ვიდრე სხვა თვეებში (დიაგრამა 10).

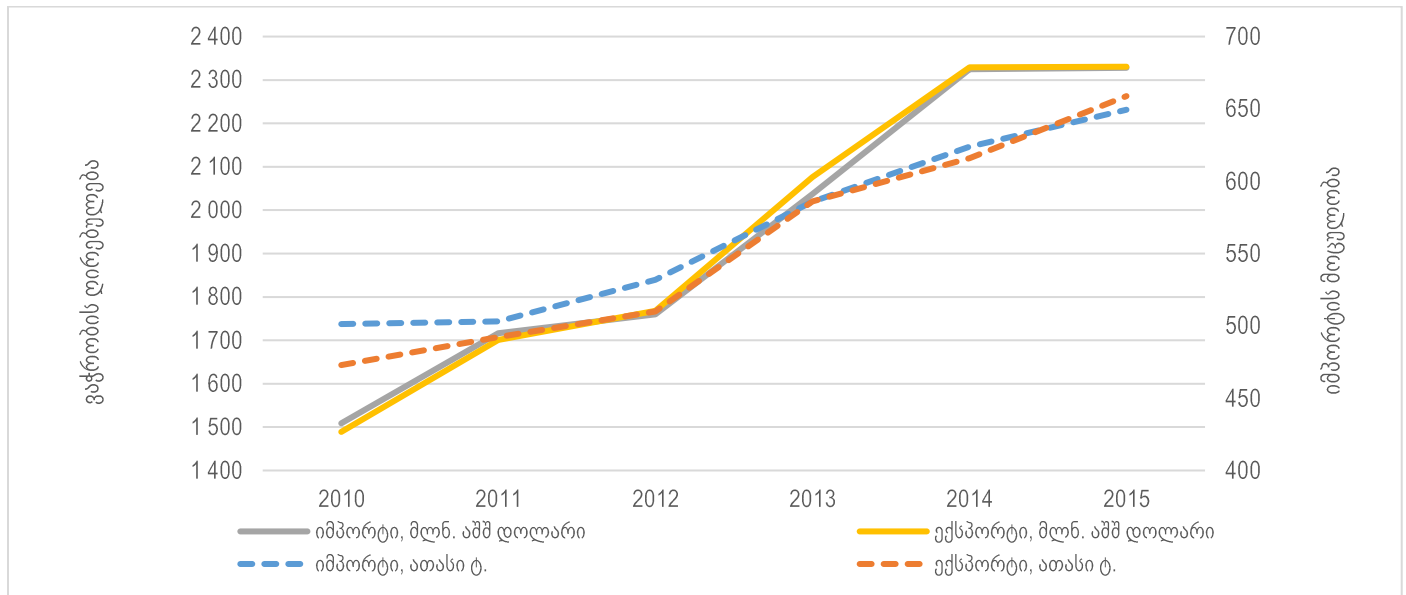
დიაგრამა 10. საერთაშორისო CIF ფასების სეზონურობა



წყარო: აგრანეტის მონაცემებზე დაყრდნობით

თაფლით საერთაშორისო ვაჭრობის, როგორც თაფლის ექსპორტის, ასევე იმპორტის, ღირებულებაც და მოცულობაც იზრდება (დიაგრამა 11; ცხრილი 11).

**დიაგრამა 11. თაფლით საერთაშორისო ვაჭრობა**



წყარო: საერთაშორისო სავაჭრო ცენტრი

**ცხრილი 11. თაფლით საერთაშორისო ვაჭრობა**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
იმპორტი, ათასი ტ.	501	503	532	586	624	649
ექსპორტი, ათასი ტ.	473	492	510	586	616	659
იმპორტი, მლნ. აშშ დოლარი	1,509	1,716	1,760	2,037	2,325	2,328
ექსპორტი, მლნ. აშშ დოლარი	1,489	1,701	1,768	2,076	2,329	2,330

წყარო: საერთაშორისო სავაჭრო ცენტრი

მსოფლიო ექსპორტის ღირებულება გაიზარდა 9%-ით და მოცულობა 7%-ით. 10 წამყვან ექსპორტიორ ქვეყანაზე მოდის თაფლით მსოფლიო ვაჭრობის ღირებულების 61% და მოცულობის 68%. თაფლის უდიდესი ექსპორტიორია ჩინეთი, როგორც ღირებულების (12%), ასევე მოცულობის (21%) თვალსაზრისით. ყველაზე დიდი ზრდა აღინიშნება უკრაინიდან ექსპორტში, რაც შეადგენს 33%-ს ღირებულებაში და 39%-ს მოცულობაში (ცხრილი 12).



**ცხრილი 12. მსოფლიო ექსპორტი**

ექსპორტიორი	ექსპორტის ღირებულება		ექსპორტის მოცულობა	
	წილი	ზრდა	წილი	ზრდა
მსოფლიო		9%		7%
ჩინეთი	12%	10%	21%	7%
ახალი ზელანდია	7%	23%		
ბელგია			4%	7%
არგენტინა	10%	-1%	11%	-4%
მექსიკა	6%	13%	6%	10%
გერმანია	7%	5%	4%	4%
ინდოეთი	4%	17%	5%	17%
ვიეტნამი	4%	17%	5%	19%
ესპანეთი	5%	4%	4%	4%
უკრაინა	3%	33%	4%	39%
ბრაზილია	4%	8%	4%	4%
დანარჩენი მსოფლიო	39%	8%	32%	5%

წყარო: საერთაშორისო სავაჭრო ცენტრის მონაცემებზე დაყრდნობით

მსოფლიო იმპორტის ზრდა ღირებულების თვალსაზრისით ექსპორტის ზრდის მსგავსი იყო, თუმცა იმპორტის მოცულობაში უფრო მცირე ზრდა დაფიქსირდა. თავლის ყველაზე მსხვილი იმპორტიორი როგორც ღირებულების (24%), ასევე მოცულობის (26%) თვალსაზრისით, ამერიკის შეერთებული შტატებია. იმპორტის ღირებულებაში ყველაზე მნიშვნელოვანი ზრდა ჰქონდა ჩინეთს (52%), ხოლო მოცულობაში - პოლონეთს და ესპანეთს (თითოეული 12%) (ცხრილი 13).

**ცხრილი 13. იმპორტის ტენდენციები**

იმპორტიორი	იმპორტის ღირებულება		იმპორტის მოცულობა	
	წილი	ზრდა	წილი	ზრდა
მსოფლიო		9%		5%
აშშ	24%	15%	26%	9%
გერმანია	16%	2%	15%	-1%
საფრანგეთი	6%	8%	5%	7%
დიდი ბრიტანეთი	6%	2%	7%	4%
იაპონია	6%	3%	7%	-2%
ბელგია	3%	12%	4%	8%
იტალია	4%	10%	3%	10%
ჩინეთი	2%	51%		
პოლონეთი			3%	12%
ესპანეთი	3%	14%	4%	12%
საუდის არაბეთი	3%	3%	3%	3%
დანარჩენი მსოფლიო	27%	10%	23%	5%

წყარო: საერთაშორისო სავაჭრო ცენტრის მონაცემებზე დაყრდნობით

**6. ევროკავშირის თავლის ბაზრის მიმოხილვა<sup>2</sup>**

ევროკავშირის თავლის ბაზარი უმსხვილესია და მოსალოდნელია, რომ თავლის მოხმარების დონე კვლავ მაღალი იქნება. ევროკავშირის ბაზარი ბევრ შესაძლებლობებს სთავაზობს ექსპორტიორ კომპანიებს განვითარებადი ქვეყნებიდან. ევროკავშირის ბაზარზე წარმატებისთვის საქართველოს მეფუქტკრეობის დარგმა უნდა უზრუნველყოს თავლის გარკვეული მოცულობის სტაბილური მიწოდება, შეამციროს ფასები და ხარჯები მიწოდების ჯაჭვში, რომ უზრუნველყოს კონკურენტული ფასები ახალ ბაზარზე, მოახდინოს კლიენტების ბაზის დივერსიფიკაცია, რომ არ იყოს დამოკიდებული მცირე რაოდენობის მყიდველებზე ან მხოლოდ ერთ ბაზარზე, და მზად იყოს მძაფრი კონკურენციისთვის არაოფიციალური ბაზრების და

<sup>2</sup> წყარო: განვითარებადი ქვეყნებიდან იმპორტის ხელშეწყობის ცენტრი

უკრაინიდან თაფლის მიწოდებულების მხრიდან. პროგნოზის მიხედვით ევროკავშირში მომავალ ხუთ წელიწადში თაფლის იმპორტი კიდევ უფრო გაიზრდება ევროპაში თაფლის წარმოების შემდგომი შემცირების საკომპენსაციოდ.

## 6.1. წარმოება

ევროკავშირი თაფლის მეორე უმსხვილესი მწარმოებელია მსოფლიოში, მაგრამ ევროკავშირი არ არის თვითკმარი და დამოკიდებულია სხვა ქვეყნებიდან თაფლის იმპორტზე. იმპორტირებული თაფლი ევროკავშირის თაფლზე მოთხოვნის 40%-ს აკმაყოფილებს. 2011-2015 წლებში მნიშვნელოვნად გაიზარდა ევროპაში თაფლის იმპორტი და 2015 წელს 339 000 ტონაზე მეტი შეადგინა. ბოლო რამდენიმე წელიწადში ევროპაში თაფლის წლიური წარმოება შეადგენდა 234,000 ტონას. 2009-2013 წლებში ევროპაში თაფლის წარმოება მერყეობდა, რის შედეგადაც 2013 წელს წარმოებული თაფლის მოცულობა თითქმის გაუტოლდა 2009 წლის წარმოების მოცულობას, და შეადგინა 209 000 ტონა. 2011-2013 წლებში ევროპაში თაფლის წარმოების შემცირება ძირითადად განპირობებული იყო გერმანიაში და ესპანეთში წარმოების შემცირებით. ასევე პრობლემები შეიქმნა თაფლის მწარმოებელ სხვა ქვეყნებში, როგორცია რუმინეთი, უნგრეთი და პოლონეთი. ევროპაში თაფლის წარმოების კლების ძირითადი მიზეზია ფუტკრების ოჯახების რაოდენობის შემცირება, რაც ფუტკრების დაავადებების და სოფლის მეურნეობაში ფუტკრებისთვის მომაკვდინებელი ქიმიკატების ინტენსიური გამოყენების შედეგია. 2013 წლიდან ფუტკრების ოჯახების რაოდენობა სტაბილური გახდა. თუმცა სოფლის მეურნეობის ინტენსიფიკაციის და პესტიციდების გამოყენების გაგრძელების გამო ფუტკრების ოჯახების შემცირება კვლავ სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენს.

## 6.2. იმპორტი

ევროპაში თაფლის იმპორტის ზრდა ძირითადად განპირობებულია ევროპის მეფუტკრეობის დარგის შემცირებით, ასევე სხვადასხვა პრობლემებით, მაგალითად გვალვებით. თაფლის ყველაზე მსხვილი იმპორტიორი არის არის გერმანია. 2015 წელს მისი წილი ევროპაში თაფლის იმპორტში 26% იყო და 88 000 ტონას შეადგენდა. სხვა მსხვილი იმპორტიორებიდან გაერთიანებული სამეფოს წილი თაფლის მთლიანი იმპორტის 12%-ს შეადგენდა, საფრანგეთის წილი - 10%-ს, ბელგიის - 10%-ს და ესპანეთის - 9%-ს. ამ ქვეყნებში თაფლის იმპორტიორები ახდენენ თაფლის გადამუშავებას და ჰყიდიან მას შიდა და საერთაშორისო ბაზრებზე. მომავალ ხუთ წელიწადში თაფლის იმპორტი კიდევ უფრო გაიზრდება ევროპაში თაფლის წარმოების შემცირების საკომპენსაციოდ. 2010-2015 წლებში თაფლის ფასი საერთაშორისო ბაზარზე იზრდებოდა: მექსიკური და არგენტინული თაფლის FOB (ფრანკო-ბორტი) ფასმა ერთი ტონისთვის 3,400 აშშ დოლარს და ზოგიერთ შემთხვევაში 4 000 აშშ დოლარს მიაღწია. შედეგად, ევროპაში იმპორტის ღირებულება 11%-ით გაიზარდა.

თაფლის ორ მთავარ იმპორტიორ ქვეყანაში, გერმანიაში და გაერთიანებულ სამეფოში, იმპორტის ღირებულების ზრდამ შესაბამისად შეადგინა 11% და 6%. კიდევ უფრო გაიზარდა იმპორტის ღირებულება უნგრეთში (+88%), ხორვატიაში (+66%) და ბულგარეთში (+44%). 2015 წლის ბოლოდან თაფლზე საერთაშორისო ფასები მნიშვნელოვნად შემცირდა და მექსიკური და არგენტინული თაფლის FOB (ფრანკო-ბორტი) ფასები დაეცა 2500 აშშ დოლარამდე/ტონაზე, ეს ვარდნა განაპირობა რამდენიმე ფაქტორის ერთობლიობამ, როგორცია თაფლის ტრადიციული მწარმოებლების მხრიდან მიწოდების ზრდა, კარგი მოსავალი მთელ მსოფლიოში, სათანადო რეზერვების არსებობა, რის შედეგადაც შეიცვალა ბალანსი მოთხოვნასა და მიწოდებას შორის. ფასების შემცირების შედეგად თაფლის მარაგი სამხრეთ ამერიკაში საკმაოდ გაიზარდა, ვინაიდან იმპორტიორებმა შეაჩერეს შესყიდვები ფასების კიდევ უფრო დანევის და მიწოდების ვარიანტების ზრდის მოლოდინში.

ევროპაში თაფლის იმპორტის მთლიანი მოცულობის 50% გერმანიის, გაერთიანებული სამეფოს და საფრანგეთის ბაზრებზე მოდის. წამყვანი ადგილი გერმანიას უკავია, რომელზედაც თაფლის მთლიანი იმპორტის 26% მოდის. სულ უფრო იზრდება იმპორტი ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში. ეს ტენდენცია ძირითადად აიხსნება უკრაინიდან თაფლის ექსპორტის რუსეთიდან ევროკავშირში გადანაცვლებით. ფაქტიურად, რუსეთსა და უკრაინას შორის ბოლო დროს განვითარებული მოვლენების გამო 2011-2015 წლებში ევროკავშირმა გააოთხმაგა უკრაინული თაფლის იმპორტი.

უკრაინასთან სავაჭრო კავშირების განსამტკიცებლად ევროკავშირი ამჟამად უფლებას აძლევს იმპორტიორებს საბაჟო გადასახადის გარეშე შემოიტანონ 5 000 ტონა თაფლი. გეოგრაფიული სიახლოვის გამო უკრაინიდან თაფლის ექსპორტი ხორციელდება პოლონეთში, რუმინეთში და ბულგარეთში. 2011-2015 წლებში თაფლის იმპორტი განვითარებადი ქვეყნებიდან მნიშვნელოვნად გაიზარდა და შეადგინა 199,000 ტონა (466 მილიონი ევრო), რაც ევროპაში იმპორტირებული თაფლის მთლიანი მოცულობის 59%-ს შეადგენს.

ევროპის ბაზარზე თაფლის უმსხვილესი მიმწოდებელი არის ჩინეთი. ჩინეთიდან იმპორტირებული თაფლის მოცულობა 98 000 ტონას შეადგენს, რაც ევროპაში თაფლის მთლიანი იმპორტის 29%-ს წარმოადგენს. ჩინეთიდან თაფლის მიწოდება სტაბილურად და საკმარისი მოცულობით ხორციელდება. ამასთან ერთად, ჩინური თაფლის ფასები დაბალია, ვინაიდან მცირეა დანახარჯები მუშახელზე. ჩინური თაფლის ხარისხთან დაკავშირებული ზოგიერთი პრობლემის (ეს ძირითადად ეხება ნარჩენებს თაფლში) მიუხედავად, ჩინეთი ევროპაში თაფლის უმსხვილეს მიმწოდებლად რჩება. სხვა განვითარებადი ქვეყნებიდან თაფლის მსხვილი მიმწოდებლებია მექსიკა (7%), არგენტინა (3%) და ბრაზილია (2%). აღსანიშნავია, რომ ამ ბოლო დრომდე არგენტინას წამყვანი ადგილი ეკავა ევროპაში თაფლის ექსპორტიორ ქვეყნებს შორის. 2010 წლამდე არგენტინა ევროპაში თაფლის მეორე უმსხვილესი ექსპორტიორი იყო, თუმცა კლიმატური პირობების გაუარესების და არგენტინულ თაფლში გენეტიკურად მოდიფიცირებული მცენარეების ყვავილის მტვრის გამო, ევროპაში არგენტინიდან თაფლის მიწოდება შემცირდა.

### 6.3. მოხმარება

ევროპა თაფლის უმსხვილესი მომხმარებელია და მასზე გლობალური თაფლის მოხმარების 20% მოდის. თაფლის სხვა მსხვილი მომხმარებელი ქვეყნებია ჩინეთი, აშშ და თურქეთი. 2009-2013 წლებში თაფლის მოხმარება სტაბილური რჩებოდა მსოფლიო ბაზარზე ფასების ზრდის მიუხედავად. პირდაპირი მოხმარება მხოლოდ ოდნავ მერყეობდა და 2013 წელს 362,000 ტონა შეადგინა. 2009-2011 წლებში თაფლის მოხმარების ზრდის შემდეგ, 2011-2013 წლებში ევროპაში შემცირდა თაფლის მოხმარება.

ევროპაში თაფლის მთავარ ბაზარს გერმანია წარმოადგენს: ევროპაში თაფლის მოხმარების 23% (დაახლოებით 85 000 ტონა) გერმანიაზე მოდის. თაფლის სხვა მსხვილი მომხმარებლები ევროპაში არიან გაერთიანებული სამეფო (ევროპაში თაფლის მოხმარების 12%), საფრანგეთი (10%), ესპანეთი (8%) და პოლონეთი (7%). პირდაპირი მოხმარების ზრდის მაჩვენებლების მიხედვით, 2009-2013 წლებში თაფლის მოხმარება ყველაზე სწრაფად იზრდებოდა შემდეგ ბაზრებზე: ირლანდია (წლიური +26%), ლატვია (წლიური +22%), რუმინეთი (წლიური +15%), ხორვატია (წლიური +14%), ესტონეთი (წლიური +11%) და მალტა (წლიური +11%).

### 6.4. ევროკავშირის იურიდიულად სავალდებულო მოთხოვნები „მესამე ქვეყნებიდან“ იმპორტის მიმართ

ევროკავშირის სურსათთან დაკავშირებული კანონმდებლობა ეფუძნება მიკვლევადობის, რისკების ანალიზის და პრევენციული ზომების პრინციპებს. არსებითი მნიშვნელობა აქვს, რომ საქართველოდან მიწოდებული პროდუქცია აკმაყოფილებდეს ევროკავშირის უვნებლობის და ხარისხის მოთხოვნებს. საქართველოში დაავადებების წინააღმდეგ სათანადო ზომების განუხორციელებლობის და სხვა ნეგატიური ზემოქმედების გამო, თაფლში აღინიშნება ანტიბიოტიკების, კერძოდ მეტრონიდაზოლის, ქლორამფენიკოლის და სულფონამიდის, ნარჩენების მაღალი დონე, რომელიც აღემატება ევროკავშირის ნორმებს. ქართული თაფლის ხარისხის კიდევ ერთი პრობლემაა ტენიანობის მაღალი დონე, რომელიც ასევე აღემატება ევროკავშირში დაშვებულ დონეს. საქართველოდან ევროკავშირის ბაზარზე მიწოდებული თაფლი უნდა აკმაყოფილებდეს ევროკავშირის შემდეგ მოთხოვნებს:

(ა) ევროკავშირის თაფლთან დაკავშირებული კანონმდებლობა - დირექტივა (EC) 110/2001 (იმ შესწორებების გათვალისწინებით, რომელიც შეტანილი იქნა თაფლის ეტიკეტირების შესახებ 2014/63/EU დირექტივით) ამ დირექტივაში განსაზღვრულია ევროკავშირის მოთხოვნები თაფლის ხარისხის და ეტიკეტირების მიმართ. თაფლის შემადგენლობასთან დაკავშირებული მოთხოვნები აღწერილია მე-14 ცხრილში.

**ცხრილი 14. თაფლის შემცველობასთან დაკავშირებული მოთხოვნები**

<p>1.1. ფრუქტოზის და გლუკოზის შემცველობა (ორივეს ჯამი) — ყვავილის (ნექტრის) თაფლი — ცვარტკბილის თაფლი, ცვარტკბილის და ყვავილის (ნექტრის) თაფლის ნარევი (შერეული თაფლი)</p>	<p>არანაკლებ 60 გ/100 გ-ში არანაკლებ 45 გ/100 გ-ში</p>
<p>1.2. საქაროზის შემცველობა — ყველა სახეობის თაფლში — მცენარეების - ციტრუსების (<i>Citrus spp.</i>), ცრუაკაციის (<i>Robinia pseudoacacia</i>), ჩვეულებრივი იონჯის (<i>Medicago Sativa</i>), მენზის ბანკსიას (<i>Banksia menziesii</i>), ფრანგული ცხრატყავას (<i>French honeysuckle, Hedysarum</i>), ავსტრალიური ევკალიპტის - ნითელი გუმფისის (<i>Eucalyptus camadulensis</i>), ევკრიფიას (<i>Eucryphia lucida, Eucryphia milliganii</i>) ყვავილებიდან მიღებულ თაფლში — მცენარეების - ლავანდის (<i>Lavandula spp.</i>), კიტრისუნას (<i>Borago officinalis</i>) ყვავილებიდან მიღებულ თაფლში</p>	<p>არაუმეტეს 5გ/100გ-ში არაუმეტეს 10 გ/100 გ-ში  არაუმეტეს 15 გ/100 გ-ში</p>
<p>2. სინესტის მასური წილი — ყველა სახეობის თაფლისათვის, გარდა მცენარე მანანას თაფლისა — მცენარე მანანას (<i>Calluna</i>) თაფლისათვის — საკონდიტრო თაფლი მცენარე მანანასგან</p>	<p>არაუმეტეს 20%  არაუმეტეს 23% არაუმეტეს 25%</p>
<p>3. წყალში უხსნადი მყარი ნაწილაკები — თაფლის ყველა სახეობისათვის, გარდა დანწეხილი თაფლისა — დანწეხილი თაფლისათვის</p>	<p>არაუმეტეს 0,1 გ/100 გ-ში არაუმეტეს 0,5/100 გ-ში</p>
<p>4. ელექტროგამტარობა — თაფლის ყველა სახეობისა და მათი ნარევისათვის, გარდა ქვემოთ ჩამოთვლილი სახეობებისა — ცვარტკბილის და წაბლის ყვავილიდან მიღებული თაფლისათვის, ასევე, მათი ნარევისათვის, გარდა ქვემოთ ჩამოთვლილი გამონაკლისებისა — გამონაკლისები: თაფლი, რომელიც მიღებულია შემდეგი მცენარეების ყვავილიდან - ხემარწყვა (<i>Arbutus unedo</i>), მოლურჯო მანანა (<i>Erica</i>), ევკალიპტი (<i>Eucalyptus</i>), ცაცხვი (<i>Tilia spp.</i>), ჩვეულებრივი მანანა (<i>Calluna vulgaris</i>), მანუკა ანუ ჩაის ხე (<i>Melaleuca spp.</i>)</p>	<p>არაუმეტეს 0,8 მლს/სმ-ში არაუმეტეს 0,8 მლს/სმ</p>
<p>5. საერთო მჟავიანობა — თაფლის ყველა სახეობისათვის  — საკონდიტრო თაფლისათვის</p>	<p>არაუმეტეს 50 მილიეკვივალენტი მჟავისა, ყოველ 1000 გ თაფლში არაუმეტეს 80 მილიეკვივალენტი მჟავისა, ყოველ 1000 გ თაფლში</p>
<p>6. დიასტაზური (ამილაზური) აქტივობა და ჰიდროქსილმეთილფურფურალი (ჰმფ), რომლის განსაზღვრა ხდება თაფლის დამუშავებისა და შერევის შემდეგ ა) დიასტაზური (ამილოლიზური) აქტივობა (შადეს შკალის მიხედვით): — ყველა სახეობის თაფლისათვის, გარდა საკონდიტრო თაფლისა — თაფლისათვის, რომელიც ბუნებრივი ფერმენტების ნაკლებ რაოდენობას შეიცავს (მაგ. ციტრუსის თაფლი) და მასში ჰიდროქსილმეთილფურფურალის (ჰმფ) შემცველობა არ აღემატება 15 მგ/კგ</p>	<p>არანაკლებ 8  არანაკლებ 3</p>
<p>ბ) ჰიდროქსილმეთილფურფურალი (ჰმფ) — ყველა სახეობის თაფლისათვის, გარდა საკონდიტრო თაფლისა — თაფლი, რომელიც წარმოშობილია ტროპიკული კლიმატის ზონიდან და მათი ნარევისათვის</p>	<p>არაუმეტეს 40 მგ/კგ („ბ.ა.ბ“ ქვეპუნქტის გათვალისწინებით) არაუმეტეს 80 მგ/კგ</p>

(ბ) ევროკავშირის კანონმდებლობა ნარჩენი ნივთიერებების მაქსიმალური დასაშვები დონეების შესახებ (რეგლამენტი 396/2005)

ევროკავშირში დადგენილია პესტიციდების ნარჩენების მაქსიმალური დონეები საკვებ პროდუქტებში, როლებიც განსაზღვრულია ზემოთ აღნიშნულ რეგლამენტში. როდესაც ფუტკრები აგროვებენ ნექტარს იმ ადგილებში, სადაც ფერმერები ჭარბი რაოდენობით პესტიციდებს იყენებენ, შესაძლებელია თაფლში პესტიციდების ნარჩენების დონე მაქსიმალურ დასაშვებ დონეზე მაღალი აღმოჩნდეს.

(გ) ევროკავშირის სურსათის ზოგადი კანონმდებლობა სურსათის უვნებლობასთან და მიკვლევადობასთან დაკავშირებით (რეგლამენტი (EC) No 178/2002), ევროკავშირის კანონი სურსათის ჰიგიენის თაობაზე (რეგლამენტი(EC) 852/2004).

სურსათის უვნებლობა უმნიშვნელოვანესი საკითხია ევროკავშირის სურსათის შესახებ კანონმდებლობაში. „სურსათის შესახებ ზოგადი კანონი“ წარმოადგენს სურსათის უვნებლობის საკანონმდებლო საფუძველს, სურსათის უვნებლობის უზრუნველსაყოფად ევროკავშირში. სურსათის უვნებლობის გარანტირების და მავნებელი სურსათის შემთხვევაში სათანადო ზომების განხორციელების უზრუნველსაყოფად, საქართველოდან შეტანილი თაფლი უნდა იყოს მიკვლევადი მინოდების მთელ ჯაჭვში. სურსათის უვნებლობის რისკების კონტროლის მნიშვნელოვანი ასპექტი არის კრიტიკული საკონტროლო წერტილების (HACCP) განსაზღვრა სურსათის უსაფრთხოების მართვის პრინციპების განხორციელების გზით. ამასთან ერთად, თაფლის თითოეულ პარტიას უნდა ახლდეს სანიტარული სერტიფიკატი და უფლებამოსილი ვეტერინარის ბეჭედი (ევროკავშირის რეგლამენტი (EC) 1664/2004). ევროკავშირში შეტანისას თაფლი გაივლის ოფიციალურ კონტროლს. თუ ევროკავშირის შესაბამისი ორგანოები მიიჩნევენ, რომ შეუძლებელია თაფლის უვნებლობის გარანტირება, ეს თაფლი ამოღებული იქნება ბაზრიდან და დარეგისტრირდება ევროკავშირის კვების პროდუქტების და ცხოველთა საკვების სწრაფი შეტყობინების სისტემაში.

(დ) ანტიბიოტიკების ნარჩენების შესახებ დებულებები წარმოდგენილია 2009 წლის 6 მაისის რეგლამენტში (EC) No 470/2009 2009 წლის 22 დეკემბერის კომისიის დადგენილებასთან (EU) No 37/2010 ერთად.

ევროკავშირის კანონმდებლობით აკრძალულია თაფლის იმპორტი „მესამე ქვეყნების ჩამონათვალში“ მითითებულის გარდა სხვა ქვეყნებიდან. „ნარჩენების მონიტორინგის გეგმა“ წარმოადგენს იმის გარანტიას, რომ ევროკავშირში იმპორტირებული თაფლი არ შეიცავს აკრძალულ ნარჩენებს ან აკრძალულ ვეტერინარულ პრეპარატებს. 2016 წელს საქართველო შეყვანილი იქნა „მესამე ქვეყნების ჩამონათვალში“ თაფლის თვალსაზრისით (2016 წლის 28 ნოემბრის კომისიის განმარტებული გადაწყვეტილება (EU) 2016/2092). საქართველომ კომისიას წარუდგინა თაფლის გეგმა, რომელიც შეფასდა როგორც სათანადო გარანტიების უზრუნველმყოფელი. საქართველოს მთავრობის 2016 წლის იანვრის #22 დადგენილების „ცოცხალ ცხოველებსა და ცხოველური წარმოშობის სურსათში ზოგიერთი ნივთიერებისა (სუბსტანციის) და მათი ნარჩენების მონიტორინგის წესის დამტკიცების შესახებ“, შესაბამისად:

- ნიმუში შეიძლება აღებული იქნეს თაფლის მინოდების ჯაჭვის ყველა ეტაპზე იმ პირობით, რომ განხორციელდეს მიკვლევადობა მინოდების ჯაჭვის საწყის ეტაპამდე;
- პირველი 3000 ტონისთის გეგმაში გათვალისწინებულია 10 ნიმუშის აღება ყოველ 300 ტონაზე, ხოლო ყოველ დამატებით 300 ტონაზე - ერთი ნიმუშის აღება;
- ტესტირებისთვის ნიმუშები შემდეგნაირად განაწილდება:
  - ნიმუშების 50% -მა უნდა გაიაროს ტესტირება ანტიბაქტერიულ ნივთიერებებზე, მათ შორის სულფონამიდებზე და ხინოლონებზე, ურეთანებზე და პირეტროიდებზე;
  - ნიმუშების 40%-მა უნდა გაიაროს ტესტირება ქლოროორგანულ ნაერთებზე, მათ შორის პოლიქლორობიფენილებზე და ფოსფორორგანულ ნაერთებზე;
  - ნიმუშების დანარჩენი 10% საჭიროებისამებრ იქნება ტესტირებული, მათ შორის მიკოტოქსინებზე.

საქართველოს მთავრობამ უკვე მიიღო ევროკავშირის კანონმდებლობის ეკვივალენტური კანონები თაფლის შესახებ. ერთადერთი დარჩენილი ინსტიტუციონალური დაბრკოლება არის ადგილობრივი ლაბორატორიების მხრიდან მომსახურების განხორციელების შეზღუდული პოტენციალი, მათი საერთაშორისო აღიარების და საიმედოობის ნაკლებობა.

## 7. ადგილობრივი წარმოება და მარკეტინგის მეთოდები

ზოგადად, მეფუტკრეობა საოჯახო მეურნეობაა, რომელშიც ოჯახის ყველა ზრდასრული წევრია ჩართული. მეფუტკრეობის დიდ ნაწილს აქვს სხვა სამსახურები და შემოსავლის წყაროები.

მცირე მეფუტკრეებს 10-40 ფუტკრის ოჯახი ჰყავთ, საშუალო მეფუტკრეებს 40-160, ხოლო მსხვილს - მინიმუმ 160<sup>3</sup>. მსხვილი მეფუტკრეები მეფუტკრეობის საერთო რაოდენობის დაახლოებით 5% -ს შეადგენენ, საშუალო - 45%-ს და მცირე მეფუტკრეები - დაახლოებით ნახევარს. ზოგადად, ბარში მეფუტკრეებს მეტი ფუტკარი ჰყავთ, ვიდრე მთაში. კომერციული მეფუტკრეობა მომთაბარე ხასიათისაა.

როგორც წესი, მეფუტკრეები მხოლოდ თავლის წარმოებით არიან დაკავებული. იშვიათია შემთხვევები, როდესაც ისინი ასევე აწარმოებენ მეფუტკრეობის სხვა პროდუქტებს, როგორცაა ფუტკრის რძე, ცვილი, პროპოლისი (დინდგელი), დედა ფუტკრები, ფუტკრის ოჯახები და ყვავილის მტვერი. ცვილი და ფუტკრების ოჯახები თავლის წარმოების პროდუქტს წარმოადგენს. მეფუტკრეები ძირითადად თვითონ მოიხმარენ მათ და მხოლოდ ჭარბ რაოდენობას ყიდიან.

მეფუტკრეობის უმრავლესობას 10 ჩარჩოიანი ხის სკები აქვთ. შედარებით მცირე რაოდენობის მეფუტკრეებს აქვთ 12 ჩარჩოიანი სკები, პოლისტიროლის სკები და ლანგსტროთის სკები.

თავლის შეგროვება იწყება მაის-ივნისში და გრძელდება აგვისტო-სექტემბრამდე. თავლის გამოსავლიანობა სხვადასხვაგვარია და საქართველოში ის დაბალია სხვა ქვეყნებთან შედარებით. მცირე, საშუალო და მსხვილი მეფუტკრეების თავლის გამოსავლიანობა განსხვავებულია და შეადგენს შესაბამისად 7-8კგ/სკაზე, 12-13კგ/სკაზე და 20-22 კგ/სკაზე. მსხვილი მეფუტკრეები უფრო კომერციულად ორიენტირებული არიან და მათი თავლის წარმოების პრაქტიკა უფრო მონიხავეა, ვიდრე მცირე და საშუალო მეფუტკრეების.

როგორც წესი, ფუტკრების ოჯახები იზამთრებენ ოქტომბერ-მარტის პერიოდში. გამოზამთრებისას ფუტკრის ოჯახს კვებავენ ბუნებრივი თაფლით და შაქრიანი წყლით. სკის შეკეთება ხდება ნოემბერ-თებერვალში/მარტში.

სუფთა წყლის წყარო საფუტკრეში არის ცენტრალური წყალმომარაგების სისტემა, ჭა ან წყარო. მეფუტკრეებს განსხვავებული წარმოდგენები აქვთ ჰიგიენის წესების შესახებ თავლის წარმოება-რეალიზაციისას. მათი პრაქტიკა მოიცავს სკების შემოღობვას/დაცვას საქონლისგან, წყლის შემოწმებას, უჟანგავი იარაღების და აღჭურვილობის გამოყენებას, თავლის შესანახად საკვები პროდუქტების პლასტმასის კონტეინერების (ემალის შიდა ფენით) გამოყენებას, სკების შემალღებულ ადგილას განთავსებას, იარაღების ცეცხლის ალით დეზინფექციას, ტერიტორიის დასუფთავებას თავლის ამოღების წინ, აღჭურვილობის და იარაღების ცხელი წყლით რეცხვას, თავლის ფიჭის ერთი სკიდან მეორეში გადატანის თავიდან აცილებას და სხვა.

ფუტკრების ოჯახები აპრილ-მაისში მთებში გადაჰყავთ და სექტემბრამდე იქ ამყოფებენ. ფუტკრის მთებში გადაყვანის მთავარი მიზეზი არის იქ მეტი საკვების არსებობა. ფუტკრის კვების პრაქტიკა არ არის სათანადო დონეზე, რაც განპირობებულია თაფლოვანი მცენარეების ყვავილობის ციკლის შესახებ ცოდნის სიმცირით და სკების ერთი ადგილიდან მეორეზე გადატანის დიდი ხარჯებით.

თავლის ამოღება ხდება საწურების საშუალებით. ხშირად საწურებს შეკვეთით ამზადებენ. ჩვეულებრივ თავლს ინახავენ პლასტმასის კონტეინერებში ემალის შიდა ფენით. იშვიათია თავლის შენახვა უჟანგავ კასრებში ან მინის ქილებში.

ფუტკრის ყველაზე ხშირი დაავადებებია ვაროატოზი, ნომემატოზი, აკარაპიდოზი. პირველი ორი მთელი ქვეყნის მასშტაბით გვხვდება, ხოლო აკარაპიდოზი - ქვეყნის დასავლეთ ნაწილში. ზოგიერთ საფუტკრეში ასევე დაფიქსირდა ამერიკული და ევროპული სიდამპლის შემთხვევები. ბაზრის სუბიექტების ინფორმაციით ამ დაავადებების შემთხვევები გახშირდა ბოლო 10 წელიწადში.

ხშირად დაავადებებთან ბრძოლა ღონისძიებების ფორმალური განხორციელებით შემოიფარგლება. მეფუტკრეები იშვიათად ახორციელებენ მონიტორინგს ტკიპებზე და პარაზიტებზე იმის განსასაზღვრად,

<sup>3</sup> მეფუტკრეები, რომლებსაც ფუტკრის 10-ზე ნაკლები ოჯახი ჰყავთ, მოყვარულ მეფუტკრეებად ითვლებიან

საჭიროა თუ არა მკურნალობა, როდის უნდა დაიწყოს მკურნალობა და რა ტიპის მკურნალობა არის საჭირო და, ასევე, წარმატებული აღმოჩნდა თუ არა ჩატარებული მკურნალობა.

ფაქტიურად არ არსებობს ექსტენციის/კონსულტირების მომსახურება მეფუტკრეებისთვის. მეფუტკრეები რჩევებს ძირითად ღებულობენ ერთმანეთისგან ან სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისთვის საჭირო მასალების სპეციალიზირებულ მაღაზიებში.

მეფუტკრეობისთვის საჭირო ფარმაცევტული პრეპარატები, იარაღები და აღჭურვილობა ძირითადად სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისთვის საჭირო მასალების სპეციალიზირებულ მაღაზიებში იყიდება თბილისში და სხვა ქალაქებში. მოწოდებული ინფორმაციის მიხედვით, ბოლო 10 წლის განმავლობაში პრეპარატების ფასებმა აიწია, ხოლო იარაღების და აღჭურვილობის ფასები თითქმის უცვლელი დარჩა.

მეფუტკრეების მიერ მათი საქმიანობის გაფართოება სერიოზულ გამოწვევებთან არის დაკავშირებული. გაფართოების ხელის შემშლელი ორი ძირითადი ფაქტორი არსებობს. ერთი მათგანია კრედიტის ნაკლები ხელმისაწვდომობა, რადგან ფინანსური ინსტიტუტები ფუტკრებს არ მიიჩნევენ შესაფერის ქონებად სესხის უზრუნველყოფისთვის. მეორე ფაქტორია კვალიფიციური მუშახელის ნაკლებობა.

მათი მნიშვნელობის რიგითობის მიხედვით, წარმოების შემაფერხებელი ფაქტორებია: დაავადებები და მწერები, არახელსაყრელი ამინდი (გვალვა, ძლიერი ქარები, თავსხმა წვიმები), კვალიფიციური მუშახელის სიმცირე, აღჭურვილობის და იარაღების ხარისხი და ფასები, სკების ტრანსპორტირების მაღალი ხარჯები და ფარმაცევტული პრეპარატების ხარისხი.

თაფლი ნაღდ ფულზე იყიდება და არ გვხვდება მისი ბარტერული გაცვლა. თაფლის გაყიდვები/მოთხოვნა პიკს აღწევს მაისში, და ივლის/აგვისტოს-დეკემბრის პერიოდში. ყველაზე მაღალია ნაბლის თაფლზე მოთხოვნა, ხოლო სხვა სახის თაფლის გაყიდვების ტემპები დაბალია.

ბოლო ათწლეულში მნიშვნელოვნად გაიზარდა ფერმერთა ფასებიც და მოთხოვნაც. თაფლზე მოთხოვნის ზრდა მეტია, ვიდრე მიწოდების ზრდა.

მყიდველებს აქვთ მოთხოვნები თაფლის ხარისხის, ფასის და მოცულობის მიმართ. მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, მეფუტკრეებს ყველაზე მეტად უჭირთ მოცულობასა და თაფლის ერთგვაროვნებასთან დაკავშირებული მოთხოვნების დაკმაყოფილება. მეფუტკრეების უმეტესობა არ ახდენს თაფლის შეფუთვა-ეტიკეტირებას. პროდუქციის მიწოდება ხდება სხვადასხვა მოცულობის მინის და პლასტმასის ქილებით,

თაფლის ბაზრის მონაწილე მხარეებია მეფუტკრეები, შუამავლები, ექსპორტიორები და იმპორტიორები. ძირითადი მომხმარებლებია საოჯახო მეურნეობები, ტურიზმის სექტორი, საკონდიტრო წარმოება, საცალო ვაჭრობის ობიექტები, საექსპორტო ბაზრები და მთავრობა.

ძირითადი მარკეტინგული გამოწვევები, რომლის წინაშეც დგანან მეფუტკრეები, არის მყიდველების მოთხოვნის დაკმაყოფილების სიძნელე მოცულობის თვალსაზრისით, მყიდველის ძლიერი პოზიცია მოლაპარაკებებისას, სუსტი კავშირები გასაღების ბაზრებთან, გაყალბებული პროდუქტის დიდი რაოდენობა, შეფუთვის მოთხოვნების დაკმაყოფილების შეზღუდული შესაძლებლობები.

მეფუტკრეები თაფლს ყიდნიან საფუტკრეებში, ასევე ახდენენ მყიდველისთვის პროდუქტის მიწოდებას. მყიდველისთვის თაფლის მიწოდება ძირითადად წინასწარი სტყვიერი მოლაპარაკების საფუძველზე ხდება. მცირე, საშუალო და მსხვილი მეფუტკრეები თაფლის გასაღების სხვადასხვა არხებს იყენებენ. მცირე მეფუტკრეები თავისი პროდუქციის უდიდეს ნაწილს პირდაპირ მომხმარებელზე ყიდნიან საფუტკრეებში და მხოლოდ მცირე ნაწილს - შუამავლებზე. საშუალო მეფუტკრეების უმსხვილესი მყიდველები არიან შუამავლები, შემდეგ ადგილზეა მსხვილი მეფუტკრეები, საფუტკრეში მისული მომხმარებლები, ტურიზმის სექტორი, საკონდიტრო წარმოება და საცალო ვაჭრობის ობიექტები. მსხვილი მეფუტკრეებისთვის ყველაზე დიდი ბაზარია საცალო ვაჭრობის ობიექტები. მნიშვნელობის მიხედვით შემდეგ ადგილებზეა ტურიზმის სექტორი, საექსპორტო ბაზარი, საკონდიტრო წარმოება, სახელმწიფო შესყიდვები, ექსპორტიორები და საფუტკრეში მისული მომხმარებლები (ცხრილი 15).

**ცხრილი 15. გასაღების არხები სხვადასხვა ზომის მეფუტკრეების მიხედვით**

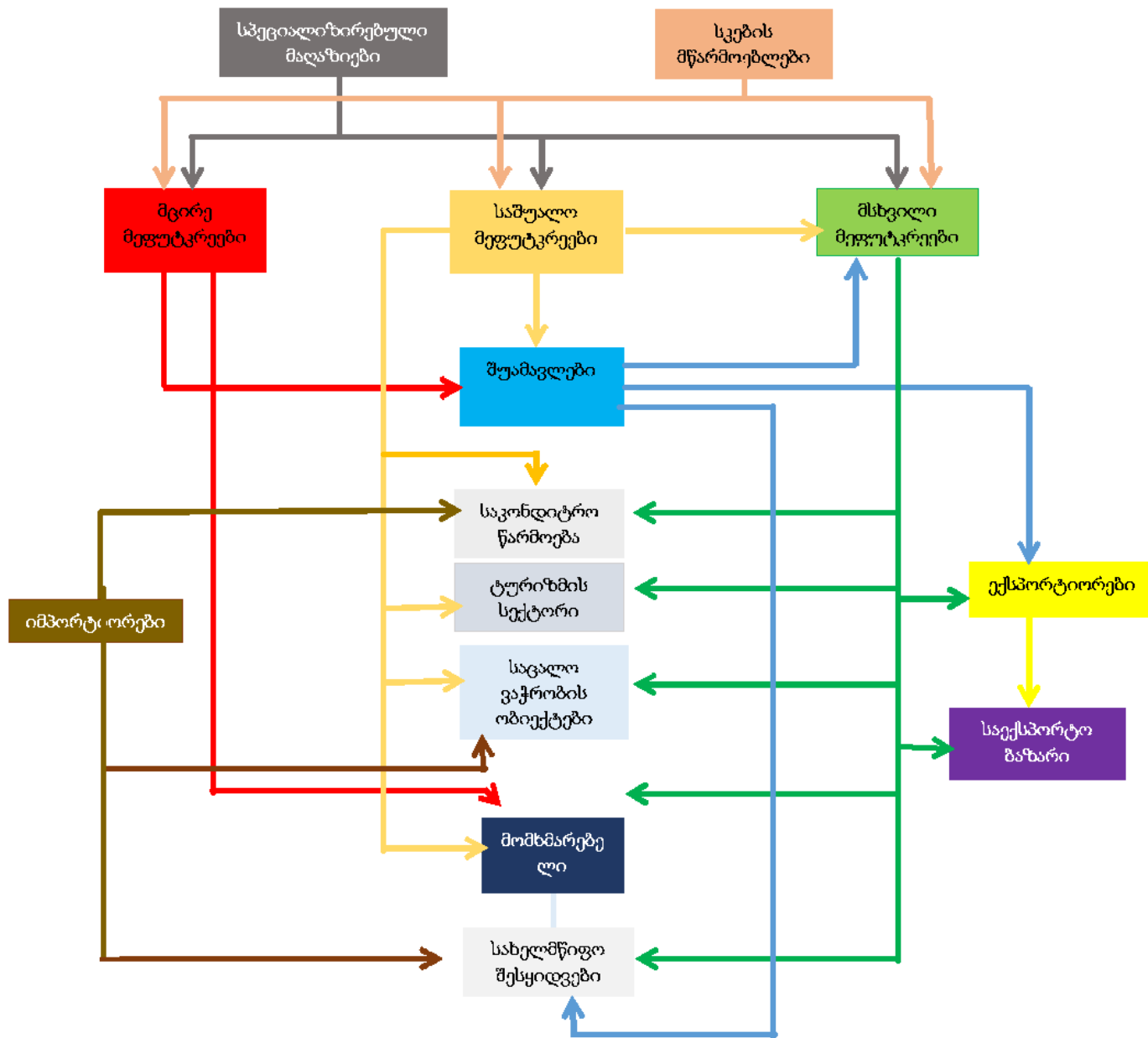
მყიდველი	მცირე	საშუალო	მსხვილი
საფუტკრეში მისული მომხმარებელი	1	3	7
შუამავალი	2	1	
მსხვილი მეფუტკრე		2	
საცალო ვაჭრობის ობიექტები		6	1
ტურიზმის სექტორი		4	2
საკონდიტრო წარმოება		5	4
სახელმწიფო შესყიდვები			5
ექსპორტიორები			6
საექსპორტო ბაზარი			3

წყარო: ინტერვიუ ბაზრის მონაწილესთან

შუამავლების მიერ შეგროვებული თაფლის მყიდველები არიან მსხვილი მეფუტკრეები და ექსპორტიორები. ხშირად შუამავლები მონაწილეობას იღებენ სახელმწიფო შესყიდვების ტენდერებში. გავრცელებული ინფორმაციით, საექსპორტო ბაზრებზე თაფლის არალეგალური ექსპორტის მოცულობა აღემატება ლეგალური ექსპორტის მოცულობას. არალეგალური ექსპორტი ძირითადად ხორციელდება აზერბაიჯანში და თურქეთში. ექსპორტიორები (საერთაშორისო მოვაჭრეები) თაფლს ძირითადად შუამავლებისგან და მსხვილი მეფუტკრეებისგან იღებენ. ყველაზე მაღალი საექსპორტო მოთხოვნა წაბლის თაფლზე არსებობს. როგორც წესი, იმპორტიორები საცალო ვაჭრობის ქსელებში სათანადოდ შეფუთულ და ეტიკეტირებულ თაფლს აბარებენ და ასევე მონაწილეობენ სახელმწიფო შესყიდვების ტენდერებში. მასშტაბის ეკონომიის არარსებობის და არსებული მოთხოვნების მხოლოდ ნაწილობრივ დაკმაყოფილების გამო სახელმწიფო შესყიდვების ტენდერებში თაფლის ადგილობრივი მიმწოდებლები ხშირად წამგებიან პოზიციაში არიან იმპორტიორებთან შედარებით. მსხვილი მეფუტკრეები და სპეციალიზირებული ექსპორტიორები ლეგალური ექსპორტით არიან დაკავებული. მე-12 დიაგრამაზე წარმოდგენილია თაფლის ღირებულების ჭაჭვის რუკა.



დიაგრამა 12. თაფლის ღირებულების ჯაჭვის რუკა



8. თაფლის წარმოების ხარჯების სტრუქტურა, მთლიანი მოგება, მარკეტინგის და სადისტრიბუციო მარჯები

იმ მეფუტკრეებს, რომელთაც ჰყავთ 30-50 ფუტკრის ოჯახი, 1კგ თაფლის წარმოება საშუალოდ 3 ლარი უჯდებათ. ხარჯების უდიდესი ნაწილი (დაახლოებით 50%) მუშახელზე მოდის, შემდეგ ადგილზეა სკების გადაადგილება (დაახლოებით 25%), დაავადებებთან და მავნებელ მწერებთან ბრძოლის ღონისძიებები (დაახლოებით 20%) და ზამთარში ფუტკრის გამოკვება (დაახლოებით 5%). მუშახელის ხარჯები მოიცავს უფასო მუშახელს (ოჯახის წევრები) და დაქირავებულ მუშახელს. აქედან დაქირავებული მუშახელის წილი დაახლოებით 20%-ს შეადგენს, ხოლო უფასო მუშახელის - 80%-ს. მე-16 ცხრილში წარმოდგენილია მეფუტკრის, შუამავლის და საცალო მოვაჭრის მთლიანი მოგება, მარკეტინგის და სადისტრიბუციო მარჯები.

**ცხრილი 16. მთლიანი მოგება, მარკეტინგის და სადისტრიბუციო მარჯები**

ბაზრის მონაწილე		ზომის ერთეული	Value
საცალო მოვაჭრე	გასაყიდი ფასი	ლარი/კგ	16.00
	შესყიდვის ფასი	ლარი/კგ	12.00
	ხარჯი	ლარი/კგ	1.80
	მთლიანი მოგება	ლარი/კგ	2.20
		%	14%
	მარკეტინგის მარჯა	%	25.00%
	სადისტრიბუციო მარჯა	ლარი/კგ	4.00
	%	66.67%	
შუამავალი	გასაყიდი ფასი	ლარი/კგ	12.00
	შესყიდვის ფასი	ლარი/კგ	10.00
	ხარჯი	ლარი/კგ	0.50
	მთლიანი მოგება	ლარი/კგ	1.50
		%	13%
	მარკეტინგის მარჯა	%	12.50%
	სადისტრიბუციო მარჯა	ლარი/კგ	2.00
	%	33.33%	
მეფუტკრე	გასაყიდი ფასი	ლარი/კგ	10.00
	თვითღირებულება	ლარი/კგ	3.00
	მთლიანი მოგება	ლარი/კგ	7.00
		%	70%
	მარკეტინგის მარჯა	%	62.50%

წყარო: ინტერვიუ ბაზრის მონაწილესთან

შედეგები გვიჩვენებს, რომ ყველაზე მაღალი მთლიანი მოგება აქვთ მეფუტკრეებს (7 ლარი/კგ). მათ შემდეგ მოდის საცალო მოვაჭრეები (2.2 ლარი/კგ) და შუამავლები (1.5 ლარი/კგ).

მარკეტინგის მარჯის გაანგარიშება გვიჩვენებს მეფუტკრის, საცალო მოვაჭრის და შუამავლის წილს საბოლოო საშუალო გასაყიდ ფასში. მარჯის უდიდესი წილი მეფუტკრეზე მოდის (62.5%). შემდეგ ადგილობრა საცალო მოვაჭრე (25%) და შუამავალი (12.5%).

სადისტრიბუციო მარჯის გაანგარიშება გვიჩვენებს საცალო მოვაჭრის და შუამავლის წილს ამ ფასნამატში. მეფუტკრის გამოკლებით, მთლიანი მოგების უდიდესი წილი საცალო მოვაჭრეებზე მოდის, კერძოდ სადისტრიბუციო ფასნამატში მათი წილი 67%-ს შეადგენს, ხოლო შუამავლების - 33%-ს.